

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA

GODIŠTE 92

LISTOPAD
2000

10

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA
JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

Hrvatski planinarski savez, HR-10000 ZAGREB, Kozarčeva 22

Prvi broj izao 1898. godine kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. Od 1949. do travnja 1991. izlazio pod naslovom "Naše planine"

Listopad 2000
October 2000

Broj 10
Number 10

Godište 92
Volume 92

Slika na naslovniči:
NP Canyonlands, SAD
Foto: Željko Poljak

SADRŽAJ

Darko Berljak: Vječna tema - naši planinarski objekti	273
Mira Šincek: Jezerski čovjek	277
Vlatko Oštrić: Škrilčev brije (279 m)	279
Darko Fischer: Osječani na Viševici	282
Milan Majnarić: Fajeri u Gorskem kotaru	284
Ing. Nevenka Farkaš-Topolnik: Uništavaju li šumari Medvednicu?	285
Mladen Fliss: Grintavec - Kočna	287
Ivan Levak: Nova piramida na Medvednici (Grohot, 492 m)	292
Tomo Vinčak: Dobrovoljnim radom obnovljen krov na "Bitorajki"	292
Stanko Svalina: "Ivica Plazonić 2000"	296
Mirko Belavić: Pedeset godina PD "Zavižan" u Senju	297
Ispravci i dopune planinarskog kalendarja	299
Planinarske kuće i putevi	300
Planinarstvo u tisku	302
Vijesti	302

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: prof. dr. Željko Poljak, HR-10000 Zagreb, Vlaška 12, tel., fax i automatska sekretarica 01/4816558, e-mail: zeljko.poljak@zg.tel.hr (članke ne slati kao attachemnt)

UREDNIČKI ODBOR: dr. Borislav Aleraj, Darko Berljak, dr. Srećko Božičević, ing. Vlado Božić, Tomislav Čanić, Alan Čaplar, prof. Krinoslav Milas i Tomislav Pavlin

IZDAVAČ I UREDNIŠTVO: Hrvatski planinarski savez, HR-10000 Zagreb, Kozarčeva 22, tel. i fax i automatska sekretarica 01/48 24 142, e-mail adresa: hps@zg.tel.hr

NASLOVNA STRANICA I LOGOTIP: Senaid Serdarević Seno

TISAK: "Ekološki glasnik" d.o.o., D. Lomnica

Tiskanje časopisa omogućuje donacija Tvornice boja "Chromos" Samobor.

SURADNJA: Članke treba slati tipkane s proredom među recima, sa što većim izborom ilustracija (fotografija, dijapositiva, crtež, skica). Ilustracije se vraćaju autorima.

Izlazi u dvanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

PRETPLATA ZA 2000. godinu je 100 kuna (za inozemstvo 50 DEM), a uplaćuje se na žiro račun izdavača broj 30102-678-5535. Devizne uplate na broj: SWIFT-ZABA-HR XX 25731-3253236.

VAŽNO! Na uplatnici treba u rubrici "Poziv na broj" upisati svoj preplatnički broj (ne JMBG), jer banka izdavaču ne javlja ime uplatitelja nego samo taj broj. Preplatnički broj se nalazi uz adresu na omotu svakoga dostavljenog primjerka, a može se doznati i na tel. izdavača. Umjesto toga može se uredništvu poslati fotokopiju uplatnice ili drugi primjerak "Posebne uplatnice". Tako će postupiti i novi preplatnici koji još nemaju preplatnički broj.

VJEĆNA TEMA – NAŠI PLANINARSKI OBJEKTI

DARKO BERLJAK, HPS

Ne treba posebno isticati kako su, osim planinarskih staza, planinarski objekti temelj i najvažnija djelatnost naše udruge. Ponos i zadovoljstvo hrvatskih planinara što objekti postoje, uz stašnu brigu o njima, prate mnogobrojni i vrlo slični problemi još od otvaranja "Gradske kuće" na Sljemenu davne 1878. godine pa sve do danas kada upravljamo sa stotinjak planinarskih objekata u Hrvatskoj.

Izgradnja svake planinarske kuće priča je za sebe o kojoj bi se mogla napisati debela knjiga i čitati kao napeti roman, najčešće sa sretnim završetkom, međutim tek nakon otvorenja, kasnijeg mukotrpnog održavanja i, u pravilu, naknadnog rješavanja imovinsko-pravnih odnosa dolaze glavna uzbudjenja i zapleti, koje bi ponekad teško razmrsila i Agatha Christie.

No, kakva je današnja slika svih tih objekata zajedno?

U hrvatskim planinama postoji **99 planinarskih domova, kuća i skloništa** kojima upravljuju HPS ili u njega udružene pravne osobe (planinarska društva i klubovi).

Raspored tih objekata prema planinskim područjima je: Slavonija (9), Bilogora i Moslavacka gora (4), Hrvatsko zagorje (11), Medvednica (12), Samoborsko gorje (6), Žumberak i Pokuplje

(4), Gorski kotar (14), Istra, Kvarner i Primorje (6), Velebit (18) i Dalmacija (15). Osim njih, planinari se koriste s još desetak drugih objekata u tim područjima kojima upravljaju fizičke osobe ili ustanove izvan HPS, a u nekima od njih planinari također imaju popust u cijeni noćenja.

Vrste objekata. Ako ih definiramo kao planinarske domove (otvorene tijekom cijele godine ili obvezno vikendima i blagdanima) ukupno takvih ima 22, planinarskih kuća (otvorenih vikendima u sezoni ili u dogовору s upravljačem) 44, a planinarskih skloništa (nezaključanih stalno otvorenih objekata) ima 33. Prva kategorija najčešće uključuje privatnog ugostitelja u najmu koji je jedno i domar, druga ima stalne domare ili dežurne, a treća dežurne samo u sezoni ili nikoga.

Opskrbljenost je sljedeća: mogućnost kupnje jela i pića 20 (većinom u planinarskim domovima), samo piće 34, bez ponude 55.

Broj ležajeva: **ukupno 2135**, i to u planinarskim domovima 573, u planinarskim kućama 1378 i u planinarskim skloništima 184.

Broj upravljača: HPS (izravno) 2 objekta; HPS (preko planinarskih društava ili fizičkih osoba) 5; planinarske udruge: Paklenica 5, Vihor /Kapela i Biokovo 3, Višnjevica, A.Bedalov, Mosor, Zagreb-Matica, Bijele stijene, Sokolovac,

«Gradska kuća», najstarija planinarska kuća u Hrvatskoj (lijevo krilo, iz 1877. g.). Prigradnjom desnog krila nastao je 1925. stari Tomislavov dom (izgorio 1934.).

Ina-Naftaplin, Japetić, Dubovac, Kamenjak i Zavrižan po 2, a 59 planinarskih društava upravljaju jednim objektom, odnosno **ukupno 74 pravnih osoba upravlja s 99 planinarskim objekata**.

Vrijednost svih planinarskih objekata: nema pokazatelja s kojim bi se to točno moglo izračunati, ali približna procjena je oko 60 milijuna kuna (oko 15 milijuna DEM).

Godišnji broj posjetitelja i broj noćenja: procjena je oko 100.000 posjetitelja i 8.000 noćenja.

Dostupnost objekata: njih 46 dostupno je osobnim vozilima, a još 20 udaljeno je od prometnica najviše sat hoda, odnosno tek 33 objekta mogli bismo nazvati "pravim planinarskim".

Vlasništvo planinarskih objekata najveći je problem u toj djelatnosti. Kratka povijest! Svi planinarski objekti prije II. svjetskog rata, ako su bili uredno upisani imali su jednog vlasnika (HPD), jer društva koja su njima upravljala bila su samo podružnice Hrvatskog planinarskog društva. Nakon rata ta imovina je nacionalizirana, a s osnivanjem PSH planinarska društva kao društvene organizacije, udruženja gradana i sl. postaju upravljači tih objekata kao društvenog vlasništva ili grade nove kuće s istom karakteristikom. Usprkos zakonima koji to nisu dozvoljavali, neki su se uspjeli upisati kao vlasnici. Zakonima koji su slijedili nakon 1990. godine, prvo Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o športu 1995., a konačno Zakonom o udružama i Zakonom o športu 1997. planinarski objekti svrstani su u športske objekte tj. nekretnine u društvenom vlasništvu nad kojima su društvene organizacije imale pravo raspolaganja ili pravo korištenja i postaju nekretnine u vlasništvu Republike Hrvatske, odnosno nakon 90 dana trebale su ih upisati kao svoje vlasništvo jedinice lokalne samouprave. Nakon toga, imovinsko-pravni odnosi planinarskih objekata mogu se svrstati u nekoliko skupina. Nekima, koji su se upisali prije 1990. kao vlasnici (a po tadašnjim zakonima to nisu smjeli i mogli), tijela uprave danas u pojedinim slučajevima to priznaju, a u nekima ne (!). Županije, općine i gradovi dali su neke objekte, kojima nisu upravljala lokalna planinarska društva već ona izvan njihovih granica, na upravljanje svojim planinarskim društvima. Isto tako, pogdje dozvoljavaju naknadni upis planinarskim

društvima kao vlasnicima (ali samo pod uvjetom prijašnjeg pravovaljanog ugovora o pravu korištenja), a u najviše slučajeva daju u besplatan zakup planinarski objekt prijašnjem upravljaču (planinarskom društvu) ili se o tome uopće ne izjašnjavaju (najvjerojatnije ni ne znaju da na njihovom području postoje neki planinarski objekti – najčešće su to skloništa). Koliko je HPS-u poznato, nijedan od 99 planinarskih objekta u Hrvatskoj nije u statusu da je njegov današnji upravljač ili zakupac ustanova, udruga ili fizička osoba izvan HPS-a (jer to ne dozvoljava zakon, odnosno lokalna samouprava morala ih je prvo ponuditi dosadašnjim upravljačima, a ako oni to ne prihvate, drugoj športskoj udruzi – čitaj planinarskom društvu, a također nije dozvoljena prenamjena športskih objekata, odnosno planinarski dom mora ostati planinarski dom), niti da današnji vlasnici izvan HPS-a kroz ugovore o zakupu s upravljačima osporavaju povlastice planinara. Međutim, takva šarolikost vlasništva, upravljača i zakupaca koji jesu i nisu vlasnici i različita tumačenja pravnih propisa u tom području stvaraju nesigurnost u planinarskoj udruzi, jer planinarski su objekti osnova naše djelatnosti, a i neraskidivo su vezani za svoje stvarne graditelje i one koji su se jedino desetljećima brinuli da ne propadnu (planinari). Teško je očekivati da će zakonodavac tu nešto promijeniti, jer su navedeni zakoni doneseni najmanje zbog planinara, ali te vlasničke odnose treba pokušati riješiti ne od slučaja do slučaja već uskladenim djelovanjem cijele hrvatske planinarske organizacije. Vrlo važan preduvjet te akcije su određene radnje koje treba obaviti najprije u našoj udruzi.

One se same nameću iz prikaza današnjeg stanja planinarskih domova u Hrvatskoj gdje se, osim određenih zaključaka, mogu postaviti i mnoga pitanja. Nesumnjiva je velika materijalna vrijednost tih objekata, ali i njihova važnost za što veću pristupačnost hrvatskih planina. Koji od njih su u stanju da im se vijek trajanja može izraziti ne u godinama, već u mjesecima? Koliko je otprilike potrebno financijskih sredstava da se obave bar najnužniji popravci na postojećim objektima kako bi i dalje služili svojoj svrsi? Gubitak ili zatvaranje i jednog objekta bila bi nenadoknadiva šteta za sve posjetitelje planinske prirode. Jesmo li potpuno sigurni i spremni sno-

Planinarski dom u Tuku, sada najbolji u Hrvatskoj

Foto: Dr. Ž. Poljak

siti punu odgovornost u slučaju da se zakonodavac pređomišli i dozvoli upis vlasništva svih planinarskih objekata planinarskim udružnjima? Tada se hipotetski otvara i mogućnost planinarskim društvima da te objekte prodaju nekim trećim osobama! Jesu li dobro raspoređeni po određenim područjima, zadovoljavaju li prema svojoj vrsti i kapacitetima današnje potrebe i kako će to biti u budućnosti? Može li se poboljšati njihova opskrbljenošć, postoji li na njima mogućnost obogaćivanja ponude ili je ona koja već postoji ionako preskupa za sve tanje planinarske džepove? Gdje smo sigurni da možemo pripremati vlastitu hranu, a gdje nesigurni čak u njenoj konzumaciji ako objektom upravlja privatni ugostitelj? Kakav je status planinara u njih 46 koji su dostupni vozilima i čiji su posjetitelji većinom izletnici izvan naše udruge? Kako objediniti zajedničku politiku u njihovom upravljanju kada postoji čak 74 različitih upravljača? Mogu li se prikupiti točni godišnji pokazatelji o broju posjetitelja i noćenja, kako bismo mogli planirati prioritete u dalnjem razvitu? Može li se postići jedinstven nastup hrvatskih planinara u toj problematiki kad kod pojedinih objekta ponekad izostaje i dogovor planinarskih društava unutar naše udruge? HPS kao krovna organizacija često nema pravovremene informacije što se sve događa na terenu (posebno izostaju one pisane i cijelovito dokumentirane), a nerijetko se od Saveza očekuje da nekim čarobnim štapićem riješi odre-

đeni problem (a ima ih točno 99 u hrvatskim planinama) ne uvažavajući naše realne kadrovske, profesionalne i finansijske mogućnosti.

Zbog tih razloga, iako su ta pitanja stalno prisutna u radu tijela i dužnosnika Saveza, Izvršni odbor HPS na nekoliko posljednjih sjednica posebno je raspravljaо o toj temi i donio sljedeće odluke, zasnovane na našim, u ovom trenutku jedino ostvarivim mogućnostima:

1. Angažiranje odvjetničkog ureda koji, osim što će biti na usluzi HPS-u i svim planinarskim društvima za pravne savjete u tom području, treba sustavno razriješiti sve pravne dileme, te nastupati kao opunomoćenik HPS-a, ali ako se tako odluče, i svih upravljača planinarskih objekta u Hrvatskoj u konkretnim slučajevima. Potpisivanje ugovora s Odvjetničkim uredom Pušić-Tomaš je u tijeku i planinarska će društva na vrijeme biti upoznata s detaljima.

2. Izrada i slanje anketnog lista sa ciljem detaljne informiranosti HPS-a o svakom objektu (poslano svim upravljačima s rokom vraćanja do 20. listopada ove godine, čija će stručna analiza biti osnova dugoročnih mjera u toj djelatnosti).

3. Izrada kvalitetne kategorizacije planinarskih objekata (nakon primitka anketnih listova).

4. Organiziranje sastanka svih upravljača i domaća planinarskih objekta (dvodnevni skup u nekom od domova na Medvednici početkom sljedeće godine).

5. Izbor članova nove Komisije za gospodar-

stvo HPS na temelju odluke Glavnog odbora (novi pročelnik je g. Luka Adamović).

6. Donošenje novog Pravilnika o poslovanju i upravljanju planinarskim objektima, Poslovnika o radu Komisije za gospodarstvo HPS i Kućnog reda na planinarskim objektima (nacrti su u završnoj izradi).

7. Stalna moralna, stručna i finansijska potpora Komisiji za gospodarstvo HPS.

8. Prijedlog članicama HPS za formiranje posebnog fonda za interventnu finansijsku pomoć postojećim planinarskim objektima kroz povećanje članarine za 30 %, čime bi se godišnje prikupilo oko 100.000 kuna (dosadašnja raspodjela prikupljenih članarina u cijelom iznosu je raspoređena na životno osiguranje članova i rad 15 stručnih i organizacijskih komisija HPS).

9. Koristeći se podacima iz anketnog lista, tiskati jedan od brojeva "Hrvatskog planinara" koji će sadržavati samo podatke o domovima, te plastificiranjem korica prirediti ga kao i posebnu knjižicu.

10. Tiskanje prospekta o hrvatskoj planinarskoj udruzi koji će na svim domovima biti dostupan planinarima, ali i neplaninarima, u cilju njihova uključivanja u naše članstvo, te provedba ankete izletnika na stazama i domovima kako bismo upoznali strukturu i ostale podatke o posjetite ljkima (već se obavlja u komisijama za propagandu, za planinarske puteve i vodiče).

11. Od ove godine uvesti tri nove kategorije u novogodišnjem proglašenju Izvršnog odbora HPS o najboljima u tekućoj godini (najbolji dom, upravljač, domar)

12. Tiskanje zidnog kalendara za 2001. godinu "Planinarski domovi u Hrvatskoj", čiji će prihod biti usmjeren u neki od planinarskih objekata.

13. Skupštinu HPS u proljeće 2001. g. usmjeriti problematični planinarski objekti. Radi donošenja kvalitetnih odluka, u pripremama za skupštinu otvoriti javnu raspravu između članica HPS o dugoročnom razvitu u toj djelatnosti, ali i o planinarskim putevima. Tri moguće inačice su: a) zbog što manjeg narušavanja prirodnog planinskog okoliša - moratorij na izgradnju novih planinarskih objekata i staza, b) srednji pristup: povećanje kapaciteta najposjećenijih objekta i izgradnja nekoliko skloništa na potrebnim mjestima, c) uključivanje šire društvene zajednice,

prvenstveno kroz pojedina ministarstva za što veću ponudu (objekata i staza) u hrvatskim planinama, čime bi se obogatila hrvatska turistička ponuda. Tri moderatora tih tema (Ž. Šipek, V. Novak, D. Berljak) odredio je Izvršni odbor HPS, a njihovi prijedlozi za javnu raspravu objaviti će se u sljedećem broju "Hrvatskog planinara". Osim toga Skupština bi trebala odlučiti o Pravilniku o poslovanju i upravljanju planinarskim objektima, o unošenju statutarne obveze da novoosnovana planinarska društva (oko 15 novih svake godine) brinu za pojedine objekte i staze, odnosno da i onih stotinjak društva koja se danas ne brinu ni o jednom objektu ili putu, preuzmu dio tereta na svoja leda, ali i o tome kako usmjeriti nastup prema zakonodavcu oko pitanja vlasništva.

Nekima će se ovih trinaest mjera činiti previše, a drugima premalo. Ponekad smo kao planinari jako kritički raspoloženi u toj problematiči, prozivajući najčešće HPS da se dovoljno ne brine o planinarskim objektima, pri tome misleći da se HPS mora izboriti za stalno financiranje tih objekata na državnoj razini. Naravno da se i u tom smjeru pokušavalо, ali ta tema zahtijeva puno više prostora od ovog članka i o njoj drugom prilikom. Kao i mnogo puta u prošlosti taj problem morat ćemo ipak još neko vrijeme rješavati sami.

Ovaj prikaz napravljen je ne samo zato da se svi zajedno podsjetimo kako je ta djelatnost značajna i složena, već da Hrvatski planinarski savez shvatimo kao udrugu svih planinara i planinarskih društava u Hrvatskoj koja će samo zajedničkim djelovanjem moći rješiti sve ono što smo tražimo važnim za planinarske objekte.

Domovi, kuće i planinarska skloništa izgrađeni su izuzetnim trudom i zalaganjem planinarskih društava i pojedinaca. Njihovi upravljači neprestano ulažu velike napore i finansijska sredstva da objekti služe svojoj svrsi, a isto tako domari, pa čak i pojedini ugostitelji te objekte vode s mnogo entuzijazma i ljubavi. Domovi i planinarske staze temelj su hrvatskog planinarstva, zato u njih treba ulagati ne samo sredstva (kojih nikad nije bilo, niti će ih ikad biti dovoljno), već i neprestanu brigu, ali i suradnju svih planinara i posjetitelja, vlasnika i upravljača, a prvenstveno dužnosnika HPS-a i njegovih tijela kako bi ta djelatnost postala još kvalitetnija.

JEZERSKI ČOVJEK

MIRA ŠINCEK, Varaždin

Svaka planina ima svoju priču, svoju legen-du. Ovo je priča o jezeru ispod Jezerskog vrha na Ribniškom Pohorju ispričana na moj način, za planinare i sve male i velike prijatelje prirode i planina

Živio u jednom gorskom jezeru čovjek, Jezerski čovjek. Po izgledu drugačiji od običnih ljudi. Lice mu bijaše zelenkasto-plavo, kosa duga, lelujava i zelena poput vodenih trava, oči duboke i tamne k'o bezdani. Vodu svog jezera nikad nije napuštao. Kradomice bi izranjao, sakriven šašom i visokim perunikama što su rasle uz obalu i motrio što se događa vani.

Kako je uz samo jezero postojao izvor bistre, hladne i, pričalo se, čudotvorne vode od koje se svakim gutljajem u srcu rasplamsavala ljubav, rado su k jezeru; u smiraj dana, dolazile mlade djevojke zahvaćati tu vodu, a za njima i mladići željni djevojačkih razgovora, šala i smijeha.

Tako je Jezerski čovjek iz svog skrovišta štošta vido i čuo. Sramežljive i vatrenе poglede, nježne dodire, mnoge pritajene šapate ali i hrabre ljubavne izjave što su ih tu u smiraj dana mlađi, k'o zakletvu, jedno drugom izrcali.

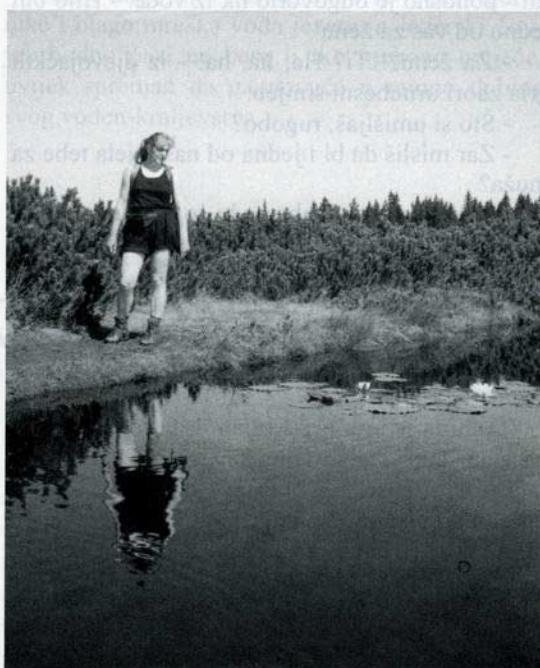
Malo pomalo bivao je sve nemirniji, postadoše mu dosadne tamne i duboke odaje dna jezera, a sve ga više privlačiše odlasci na površinu. Ribe su ga upozoravale kako nije pametno odveć vremena provoditi vani. Izmišljale su najljepše igre, ali on bi se brzo zasitio njihova društva i hitao do skrovišta u šašu i perunikama. Već je dobro poznavao po koracima i smijehu djevojke i mladiće, no još se uvijek skriva da ga ne ugledaju. Slušao je što jedni drugima govore i pamtio rečenice koje izazivaju drhtaj u djevojačkom glasu i izmamljuju nježne poglede. I poželje i on imati nekog koga će voljeti, nekoga tko će njega ljubiti, nekoga kome će nježno tepati i nekoga tko će oko njegova vrata svoje bijele ruke svijati.

Jednog dana odluči se pokazati. Sve je dobro isplanirao. No nijeispalo kako se nadao. Šuškajući šašem skrenuo je pozornost mlađih na sebe i hrabro je zaplivao prema obali. Kad su ga ugledali, onako modro-zelenog i mokrog pomisliše da je utopljenik i silno se prepadoše. Mladići ustuknuše, djevojke ciknuše, prekriše oči, a jed-

na se stropošta u zelenu travu. Jezerski čovjek zaroni u dubinu. Danova nitko nije dolazio, a on je čeznuo za smijehom, šalama, za glasom i licima djevojaka.

Konačno, za koji dan, nakon što je nekoliko seljaka došlo na obalu jezera i uvjerilo se da utopljenika nema, vratise se djevojke do vrela uz jezero, a za njima i mladići. Sve je opet bilo kao i prije. U skrovitosti šaša Jezerski je čovjek čekao priliku da se pokaže djevojkama i zapodjene razgovor. Nije odustajao. Već je pomalo i zaboravio pometnju što ju je svojim pojavkom izazvao.

Jednog predvečerja kada, začudo, mladića nije bilo, iskoristi to Jezerski čovjek i odluči se javiti djevojkama, no najprije ih zazva, ne poka-

Autorica na obali jzera na Ribniškom Pohorju
Foto: Vladimira Horvat

zavši im se. One, čuvši glas, a ne vidjevši li, najprije ustuknuše, ali kad on nastavi milozvučno zboriti, smiriše se i ponovo posjedaše uz izvor i obalu jezera.

- Djevojke drage, ne bojte se. Dugo vas već iz šaša promatram. Htio bih da budemo prijatelji. Da se i sa mnom igrate, smijete i razgovarate kao s onim mladićima! - blago im je govorio polako plivajući prema njima, svejedno sakriven iza velikog lista neke vodenbiljke.

Najmlađa i najvragolastija od njih prihvati razgovor:

- Hajde junače, pokaži se pa čemo se zajednoigrati!

Ostale djevojke prihvate s odobravanjem misleći da je to neki od njihovih seoskih momaka. No, kad se Jezerski čovjek sasvim približi njima i odbaci list iza kog je lice skrivaо, djevojke zanijemiše. Bio im je tako blizu, gotovo licem uz lice. Prestrašeno su gledale u ružnu modrozelenu spodobu pred sobom.

- Tko si ti? Što hoćeš od nas? - prva se pribrala najmlađa.

- Ja sam Jezerski čovjek, gospodar ovog jezera! - ponosno je odgovorio lik iz vode. - Htio bih jednu od vas za ženu!

- Za ženu?! Ti? Ha, ha, ha! - iz djevojačkih grla zaori urnebesni smijeh.

- Što si umišljaš, rugobo?

- Zar misliš da bi i jedna od nas htjela tebe za muža?

- Ni stogodišnja baba ne bi se za te udala!

- Ta pogledaj se kako si ružan! - zgranute su djevojke vikale.

- Ali ja sam vladar ovog jezera i moja bi žena bila vladarica svega blaga iz ovih dubina... - htio je štošta reći, ali ga djevojke ismijaše i jedna za drugom otidoše.

Danima je bio mrzovoljan. Ljutito se otresao na ribe, čupao alge i uništavao voden-vrtove s dna jezera. Biserje i blještave dragulje gazio je kao da su obično kamenje. Ljutnja je prerasla u bijes, bijes u mržnju, mržnja u želju za osvetom... i onda je smislio svoj plan.

* * *

Nakon događaja na jezeru djevojke više nisu dolazile po vodu. Možda su se prestrašile, a možda jednostavno zato što je uslijedila kišna jesen, potom zima s dubokim snježima i put u planinu

nije bio siguran. Tako je sve do proljeća Jezerski čovjek samovao i u sebi podgrijavao mržnju i želju za osvetom.

Kad je napokon stiglo proljeće i okopnili duboki, dosadni snježni, a zelenim pašnjacima zablejala jagnjad i zameketali kozlići, staza prema jezeru ponovo je odzvanjala djevojačkim smijehom i pjesmom mladića. U sjaju zalazećeg sunca jezero ih je dočekalo drugačije. Svuda uokolo, tamo gdje je ranije bila samo tamnozelena trava i voden šaš, sad je cvjetalo raznovrsno cvijeće. Onakvo kakvog još nikad nisu vidjeli. Boje raznovrsne, oblici svakovrsni. Mirisi zamamni, opojni. Ono ranije mrko jezero, sad obrubljeno vijencem divnog cvijeća i dodirnuto cjelovom zalazećeg sunca, izgledalo je kao plamteći rubin-kamen u mirisnoj ogrlici latica.

Ne moguće se nadiviti ljepoti. Na povratku, noseći pune mijehove vode, ponesoše u naručju i rukoveti ovog raznovrsnog cvijeća. I tako je bivalo iz dana u dan. Djevojke bi brale cvijeće, a idućeg dana nalazile još ljepše i raznovrsnije. Opijene tom igrom, bez straha su sve bliže prilavile vodi. Jezerski se čovjek nije pojavljuvao na površini, ali je budno motrio kako sve ide po planu.

- Hoće li koja od vas biti mojom ženom? - iz šaša je svakodnevno dopirao glas Jezerskog čovjeka. - U mojem kraljevstvu, u jezeru, ima još ljepšeg cvijeća i čudesnijih ljepota!

No, djevojke bi se samo nasmijale i odmaknule od obale, te ubravši novo cvijeće odlazile sa zalazećim suncem u dolinu.

Jednog dana zatekoše okolicu jezera istu kao i ranije. Tamnozelene masne trave i šuškavi šaš obrasli su obalu, cvijeću ni traga, kao da ga nikad nije ni bilo. Nasred jezera, ljudjani mekim valićima, plutali su prelijepi cvjetovi. Na srco-likom velikom zelenom listu kao kristalna čaša otvarale su se nježno rumene i bijele latice. Iz srca tog čudesnog cvijeća prema nebu širilo se blijedo svjetlo nalik zori. Jezero je procvalo ljepotom. Djevojkama zastade dah. - Ovo je čarolija! - pomisliše i sve do jedne protrlaše oči, ali slika ostade ista, ili još ljepša što je duže gledaše. Tako se nastavljalo iz dana u dan. Svaki put kad bi ponovo došle sve je više ovog čudesnog cvijeća bilo na površini jezera. No, začudo, djevojke ga ne pokušavaše privući štapom, do-

hvatiti i ubrati. Ni jedna ne bijaše dovoljno hrabra da zakorači u pličak i ubere cvijet. Dok jednog predvečerja nije čitava površina bila prekrivena cvijećem. Vode kao da i nije bilo, već svuda samo i jedino cvijeće.

- Sad bismo mogle lako ubrati ovo čudesno cvijeće! - reče jedna i korakne bliže vodi.

- Zašto ne? - složi se druga.

- Čekaj, stani! - zaustavi je glas najstarije. - Ne prilazi vodi, čudovište je unutra!

- Ma, daj, tko zna gdje je on. Već ga danima nema - smirivala je treća.

- Od silnog ovog cvijeća ne može nas ni vidjeti! - uvjeravala ih je najmlađa, sve hrabrije koračajući prema cvijeću i vodi.

- Dobro, ti uberi i za nas koji! - složiše se prijateljice čekajući podalje.

Najmlađa je visoko podigla skute haljinice, ispružila ruku i zagazila u vodu. No, gle, cvijeće je uzmicalo. Je li ga to voda uznenirena koracima odnosila ili je bježalo pred ispruženom rukom? Djevojka hrabro kreće dalje, cvijeće uzmanju. Tada se rasrdi i gotovo potrča kroz sve dublju vodu. Naglo se sagnu i dohvati cvijet. Kad ga htjede izvući ne moguće. Upre svu snagu i podiže cvijet s površine. Istog se trena iz vode uzdiže zeleno-modra ruka i dohvati djevojčin dlan. Ona vršnu, pokuša se otrgnuti stisku, no on bijaše čvrst, sve je više vukući prema vodi.

- Upomoć! - zavapi djevojka. - Nešto me vuče dolje!

- To sam ja! - izdiže se iz vode raščupana zeleno-modra glava Jezerskog čovjeka, - Sad si moja. Ženom ćeš mi biti!

- O, molim, molim te, pusti me! - prekljinjala je djevojka pokušavajući se otrgnuti stisku.

- Sama si došla! Htjela si ukraсти moj cvijet, sad ćeš to platiti! A i vi, upamtite, tko god takne moje cvijeće, na vodi i oko nje, odvuci će ga u dubine svoga kraljevstva, na dno jezera - dovinuo je Jezerski čovjek zapanjenim djevojkama što su s obale gledale, i jednim trzajem povukao najmlađu u crne dubine. Nad njezinom glavom uzinemirila se i potom smirila voda. Kako nestade djevojke nestade i cvijeća s površine.

Zaplakane, prestrašene i tužne djevojke vratiti se u selo pričajući što su doživjele.

I danas postoji to jezero i priča se od usta do usta, od uha do uha prenosi. Oko jezera čitave godine cvjeta prekrasno cvijeće, a s vremenom na vrijeme površina procvjeta čudesnim nježno rumenim i bijelim lopočima za kojima se oko i srce zanesu, ali ruka ne poseže. U dubini još žive Jezerski čovjek i njegova žena, lakomislena djevojka iz sela s planine.

Šaš i dalje tiho šuška, njišu se voden-perunike i blago mreška voda jezera, a Jezerski čovjek budno pazi ne bere li tko njegovo cvijeće, uviyek spremjan da ga povuče u tamne dubine svog voden-kraljevstva.

ŠKRLČEV BRIJEG (279 m) - NAJLJEPŠI VIDIKOVAC NA MEDVEDNICI?

VLATKO OŠTRIĆ, Zagreb

Ime tog brijega vjerojatno začuđuje, jer je planinarima, koliko mogu prosuditi, nepoznato. Visina će možda kome izgledati poznata - označena je na nekim kartama. Kada ga ukratko opisem, sjetit će se vjerojatno svaki zagrebački planinar da mu je taj brijeg ipak poznat. Tko ga "prepozna", složit će se možda i s tvrdnjom o vidikovcu. Naravno, to je moja osobna prosudba (zato je relativiziram upitnikom), no dade se analitički i usporedbeno potkrijepiti.

1. Škrlčev brijeg, uz susjedni i niži Susedgradski brijeg (195 m), krajnji je jugozapadni dio Medvednice - s njihovim padinama ona završava na Savi, između Podsuseda i ušća Krapine. Škrlčev brijeg se dobro ističe kao dio Medvednice, bilo da ga promatramo sa zapadne strane Zagreba, bilo s brojnih vidikovaca na zapadnoj strani Zagorja. On izlazi iz osnovnog, šumovitog, masiva zapadne Medvednice kao "kopneni poluotok" kojemu se pretežno travnati, zaravnjeni hr-

bat jasno ocrtava prema nebu. Markantna je i njegova jugozapadna padina koja se strmo ruši prema Savi. U dužinskom obrisu Medvednice taj se briješ jače ističe nego bismo pomislili znajući mu (samo) visinu.

2. Istaknuti položaj i širok vidokrug tog briješa nisu zapaženi u planinarskoj literaturi (vodiči i karte), ali imaju zanimljivo mjesto u zemljopisnoj literaturi.

"Geografija SR Hrvatske" u 6 knjiga (Institut za geografiju Sveučilišta u Zagrebu i "Školska knjiga", Zagreb 1974) daje našem briješu značajno mjesto u svojoj ilustrativnoj sastavniči. U knjizi 1 (Središnja Hrvatska, Opći dio) nalazimo fotografije "Padine Sjevernjaka (279 m), Sava i Susedgrad" (snimljena je, dodajem, sa stare Samoborske ceste) i "Dolina Save kod Zagreba, pogled sa Sjevernjaka (279 m)" (slika 7 i 8, prije str. 33). Slijede slike 9 i 10, iza str. 64, "Nizina Save u proboru između Kozjaka i Sjevernjaka" i "Ušće Krapine u Savu". Iza str. 176 je i slika 26 "Zaprešić, pogled sa Sjevernjaka (279 m)", U knjizi 2 (Središnja Hrvatska, Regionalni prikaz) je slika 14 "Dolina Krapine, pogled sa Sjevernjaka" (iza str. 64). Ukupno šest slika u boji. Pet od njih, poredane određenim redom, "pokrile" bi gotovo cijelokupni potpuno otvoreni vidik sa padinama oko vrha - oko 300 stupnjeva. (Autor tih fotografija je prof. dr. Josip Ridanović - op. ur.).

3. Naš se briješ u "Geografiji SR Hrvatske" zove Sjevernjak. Prof. dr. V. Blašković u jednom svom tekstu (navodim po sjećanju) upućuje tom djelu neke prigovore. Napominje i da se Sjevernjak ne zove tako, nego Rožman. Ne navodi izvor, ali sam ga tada našao. To je "Medvednica. Planinarski vodič" Branimira Gušića (Zagreb 1924). Naziv Rožman je na karti "Skupina Ponikava" (prikladan Gušićev naziv za zapadnu Medvednicu).

Jednom zgodom (26. VI. 1983.) sjedio sam s Vedranom na vrhu tog briješa i razgovarao s košima livade pored vrha. Rekoše mi da taj vrh zovu Škrlečev briješ (ili, kajkavski, breg). Rožman je kosa ispod njega, sjeverno uz (Podsusedske) Jarek (očito Jarek Gornji). Rožman je, dakle, niži i nije vrh nego ograna Škrlečevog brega. Sjevernjak je hrbat istočno od Škrlečeva brega, "preko puta". Na njegovoj padini su, dodajem, vinogradi, na hrptu šuma, a na istočnom kraju rub i stijena kamenoloma u Podsusedskom

Dolju, točnije kod Sutinskog. Spomenuta karta iz Gušićeva vodiča ima nešto sjevernije, već u osnovnom šumskom pokrovu Medvednice vrh Sodola breg (338 m).

Vjerujem da su podaci ljudi koji stanuju kod Škrlečevim briješom, a na njemu imaju zemlju, točni.

4. Našeg briješa ne ma u tekstu planinarskih vodiča (B. Gušić, Ž. Poljak, J. Kopić) ni u jednom izdanju. Opisno se spominje "strmi završni obronak Medvednice" (Ž. Poljak, 1998). Vrh je inače, nepunih 10 minuta lijevo od markiranog puta Podsused - Zakleti svati (Kameni svati). Na kartama je ipak označena kota 279, bez naziva (spomenuta Gušićeva karta; karte Medvednice Z. Smerkea 1980., 1984., 1995.; Hrvatski planinarski atlas Ž. Poljaka, Z. 1998, karta 1, Zapadna Medvednica; Ž. Poljak, 50 najlepših planinarskih izleta u Hrvatskoj, Z. 2000, karta na str. 25; poneka karta Samoborskog gorja koja zahvaća i dio Medvednice).

To nipošto nije prigovor. Tek kad smo u tom kraju, Škrlečev breg je sasvim naočit, a sa sedla između tog briješa i Sjevernjaka kratko je i vizualno primamljivo skretanje s markiranog puta na vrh. Velik se dio vidika otvara tek što smo skrenuli s markacije.

5. Nakon podataka ove vrste, hajde da prohodamo po ovom rubu Medvednice. Nemojmo požuriti iz Podsuseda prema Kamenim svatima ili obrnuto, ne gledajući ni lijevo ni desno. Dajmo si vremena da se ogledamo uokolo.

Ako ćemo preko Susedgrada, moramo početi s nečim što je nestalo: u zgradi koja je nekoć bila planinarski dom zadnjih je nekoliko godina bila gostonica "Konop". Sada je nema i zgrada je (opet) zatvorena i propada. Susedgradski park je i dalje lijep. Dogodine moglo bi se obilježiti 110 godina planinarske brige za Susedgradski briješ: 1891. HPD je uzelo u zakup Susedgradski briješ, uredilo društvenu gostonicu, okoliš i staze do Susedgrada; 1953. je PD Susedgrad uredilo "u bivšoj lugarnici" (J. Kopić) planinarsku kuću. Ruševine Susedgrada su i dalje slikovite - ako se zavučemo u gustiš. Proći skroz ne možemo. Vidika više nema. Zide je utonulo u zelenilo.

Druga je varijanta šetnje Alejom seljačke bune. Tamo je "skromno u kutu" teniskih igraališta vrlo slikovita, povijesno i kulturno vrijedna

Pogled na Sjevernjaka na savsku dolinu i Zaprešić

Foto: Prof. dr. Josip Ridanović

kapelica Sv. Martina iz godine 1278, ili još starija, pred koju godinu obnovljena. Raniji vodići su je spominjali. Njen raniji izgled pokazuje slika 21 u Gušićevu vodiču.

Šetnja Alejom seljačke bune također ima povijesni "stih". Tuda je prolazila, klancem iza Susedgrada, zaštićena od Save, stara, još srednjovjekovna cesta prema Zagorju, Štajerskoj (Brežice) i Kranjskoj (Krško). Tu je krenula iz Zagreba i vojska koja je porazila Gubčeve ustanike kod Stubičkih toplica. Stara je cesta vjerojatno bila usječena u padinu nešto više od savske obale, tamo gdje danas prestaje Aleja seljačke bune. Današnja glavna cesta se, kao i željezница, provlači malo niže, bliže Savi, tako da prolazi i kroz tunel (u nekom kvizu mnogi se ne bi sjetili da Medvednica ima dva tunela; ovoga podsusedskog ne bi se sjetili, jer nije za pješake).

Aleja prelazi preko malog sedla, gdje se odvaja Gornji put prema Susedgradu, a Meglenjak i Jagodišće prema Škrčevom brijegu. Jagodišće prelazi u Put Kamenitim svatovima, a Meglenjak postaje poljska cestica. Oba se puta sastaju kod prijevoja između Škrlčevog brega i Sjevernjaka. Vrh je kota 279 m - ima geodetski stup. Nažlost, prije nekoliko godina vrh je "ukrasila" konjnerska kućica s nekim rešetkastim stupom.

Ako je ignoriramo i prošetamo se kružno rubovima vršne padine uočit ćemo dijelove vidika koji su od geodetskog stupa manje uočljivi.

Nedavno smo Vedran i ja bili na vrhu za bistra vremena. Imali smo polukružni vidik od zapadne Ivančice i Strahinjšćice do Gole Plješivice i Moslavacke gore. Iistica se i Cesargradska gora, Marjetina gora (u Sloveniji), Rošča iznad Svetih gora, Orlica, Bohor, Kum, pa sjeverno pročelje dijela Gorjanaca i Samoborskog gorja, od Šentviške gore iznad Čateža do Okića, Klek i hrptovi Male Kapele. U bližim planovima privlačila je pažnju savska dolina od Krškog polja do Zagrebačkog polja (da upotrijebim još srednjovjekovni izraz), posebno u onom desetak kilometara širokom prolazu između Marijagoričkog pobrđa (Sv. Križ, 310 m), Šentviške gore (Sv. Vid, 386 m), Kozjaka (302 m) i zapadne Medvednice od Kamenih svata do Škrlčevog brega. Sasvim blizu je Zaprešić iz ponešto ptičje perspektive.

Dodajmo još da je i Sjevernjak zgodna šetnja. Treba otici malo naprijed, prema Kamenim svatima, do raskrižja. Polulijevo se spušta Put Kamenitim svatovima (u tom dijelu kao šumski put), pa preko Ul. Ivana Pintarića ulazi u Ivanec. I to je lijepa šetnja. Desno je na hrtu iznad puta

skupina vikendica (one su ušle i u pojedine karte Zagreba, npr. u atlas "Zagreb, Plan grada." 1:15.000, izd. "Klasik M." d.o.o., Zagreb 1996, sekcija 4). Pored vikendica hoda se stazom po hrptu oko četvrt sata i dolazi u osebujan krajolik - strmi gornji rub kamenoloma u Sutinskom, prema Podsusedskom Dolju - neku vrst - "minialpskog" krajolika.

6. Na kraju malo uspoređivanja: tako širok vidik (toliki dio kruga) pruža se još samo s Roga (709 m) na Lipi, ali s umjetnog vidikovca, a

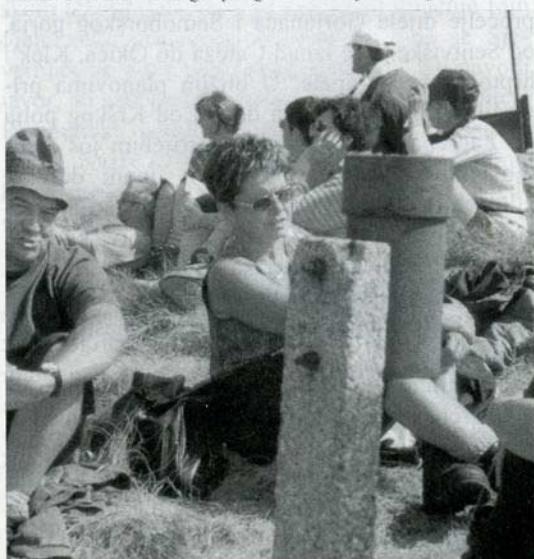
Škrlečev breg je prirodni vidikovac. Drugi lijepi vidici s Medvednice nemaju toliku širinu (manji su segmenti kruga) - to vrijedi npr. i za Kamene svate, Glavicu, i za Sljeme, za današnji vidik (nova prosjekal!) sa Sv. Jakova itd. Drugi lijepi vidici obuhvaćaju manji prostor, npr. s pećine Lukovice, Strmopeći, vrha Horvatovih stuba, Velike peći, Pečovja, itd.

Eto, jugozapadnim rubom Medvednice ne treba projuriti.

OSJEČANI NA VIŠEVICI

Suseda
mebora
pogled

Vjerovali ili ne, ali za naziv "Viševica" čuo sam prvi puta još kao dijete prije više od pola stoljeća. U to vrijeme, kada su prometne veze otočnih i obalnih manjih mjesta s većim lučkim gradovima bile isključivo brodske, iz Rijeke je put Vrbanika na Krku pa sve do Novog isplavljavao brod zvan Viševica. Bio je to običan trabakul, ribarski brod, malo preuređen za prijevoz putnika. Iz Rijeke je isplavljavao u 14 sati a do Vrbanika, kamo smo odlazili na ljetovanje kod rođaka, stizao je već uvečer oko 19 sati. U svim usputnim lukama, Kraljevici, Crikvenici, Šilu, dočekivalo ga je gotovo cijelo mjesno sta-

DARKO FISCHER, Osijek

novništvo i skupine glasne "mularije", koja je uz glasne povike i psovke upozoravala "furešte" da ih čeka "vruće" ljetno. No brod na čijim su se bokovima gordo isticala slova "Viševica" hrabro je prkosio svim nedacama, navečer stizao na odredište u Novi, da bi rano ujutro kretao opet natrag istim putem za Rijeku.

To je bila Viševica iz mog dječjeg sjećanja. Poslije sam saznao da je to ime nekog vrha negdje na Kapeli i vjerojatno poznatog još iz borbi u Drugom svjetskom ratu, a brod "Viševica" vjerojatno je za rata bio partizanski ratni brod, poslije degradiran u obično putničko plovilo. Tek mnogo kasnije, kada su se i kod nas pojavile knjige s opisom planina, zaključio sam ih Poljakovog Vodiča da je Viševica onaj gotovo pravilni stozac, što se uzdiže iznad Crikvenice i vidljiv je čim se koji kilometar odmaknemo od obale prema otoku Krku. Često sam ljetujući na sjevernom Jadranu planirao posjet tom vrhu, ali u morske razonode nikako se nije uklapao jedan takav planinarski izlet, iako u Vodiču lijepo piše da je prilaz vrhu "osobito prikladan za turiste na crikveničko-vinodolskoj rivijeri". Tako se tek potkraj ovoga dugog i toplog ljeta pružila prilika da se mi, Osječani, otisnemo na za nas dug put do Gorskog kotara. Uz planirani pohod na Snježnik i Risnjak s Platka, nastojao sam svakako uklopiti i Viševicu. Mali autobus, koji je naš vrijedni član Miro uspio osigurati da nas ovog ljeta već drugi put vozi u planine Hrvatske, bio

je popunjen sa svih svojih dvadeset mjesta. Među izletnicima bilo ih je nekoliko koji su već bili na Viševici i na Bitoraju, a svi smo bili dobro opskrbljeni kartama i knjigama s opisom prilaznih puteva. Nismo sumnjali da ćemo, možda uz malo lutanja, ali uz dobru "logističku pripremu", pronaći put za Viševicu.

Nakon pola dana putovanja od Osijeka do Platka i pola dana hodanja od Platka do Snježnika i Risnjaka, naš "navigator" Miro dobio je zadatku da dobro "prouči literaturu". Dao sam mu zadatku da napamet nauči stranice 273 do 275 Poljakovog Vodiča gdje su opisani prilazi Viševici. Odmah sam ujutro provjeravao kako je svladao zadaću: "Strana 274, 24. red odozgo", a Miro kao iz topa: "Kod zadnje kuće u smjeru Fužina odvaja se lijevo od glavne ceste šumska cesta...". "Odlično", prekidam ga i žviždaljkom dajem znak za pokret. Dolazimo u Vrata sa strane Fužina i, naravno, opazimo ali i promašimo opisano raskrižje, autobus se zaletio do središtam mjesta. Tu se naš mali autobus elegantno okreće i pun samopouzdanja skreće na šumsku cestu, prelazi prugu i evo nas na pravom putu. "Kod prvog raskrižja desno..." ponavlja Miro naučenu lekciju. Skrećemo ubrzo desno, a kad tamo, cesta se sumnjivo spušta, te nakon kilometar dva, uz obilno negodovanje putnika i upornu raspravu navigacijskog konzilia, ustanovljavamo da smo na krivom putu prema selu Liču. Navigatoru Miri pridružuje se "konavigator" Sadik obiskrbljen hrpom karata raznih razmjera i boja. Zaključujemo da smo ovoga puta prerano skrenuli i da se moramo vratiti. Srećom, naš strpljivi Šofer nalazi mjesto gdje će okrenuti autobus. Vraćamo se i na raskrižju ispravljamo grešku. Producujemo ravno po prilično dobroj makadamskoj cesti. Naše samopouzdanje raste i ovoga puta skrećemo na pravom raskrižju desno, a naši navigatori dobivaju prave ovacije kad stižemo do lovačke kuće Lipovače koja je "opisana u literaturi". Sada smo svi već toliko iskusni navigatori da znamo slijediti cestu jednostavno tako, da na svakom raskrižju idemo smjerom u kojem cesta djeluje bolja i češće je korištena. Već na prvom raskrižju postizemo "konsenzus" da treba skrenuti lijevo. Kad tamo, nakon svega desetak metara stoji rampa koja zatvara cestu. Dakle, opet smo pogriješili. Naš se autobus još jednom elegantno okreće, ali sada više na vrlo uskom

raskrižju gdje smo pogriješili nema mogućnosti zakretanja na željeni smjer. Vraćamo se do lovačke kuće gdje je okretište, pa opet, ali sada u pravom smjeru "kroz lijepu crnogoričnu šumu i slikovite kraške slojevitne stijene" dolazimo do Javorja, raskrižja na kojem s oduševljenjem nalažimo na dobre markacije. Silazimo nakratko iz autobusa da bismo se s ponosom slikali uz markacije.

Dalji dio puta gotovo da nije ni spomena vrijedan, barem što se tiče lutanja, jer toga više nije ni bilo. Autobus smo napustili na okretištu ispred Bukove kose, pa krenuli lagano uzbrdo. Izvor Plavuš-voda sasvim je presušio. Samo smo po još malo vlažnom blatu s tragovima divljači koja se dolazi ovamo napajati naslutili da je ovdje izvor u kišno doba godine.

Na vrh Viševice stižemo za kojih pola sata. Bili smo nagrađeni prekrasnim vidikom. Iako nije sasvim bistro, uz cijeli Kvarner, otoke Krk, Cres i Rab, vide se mnoge hrvatske planine. Na zapadu su nam najbliži naši poznanici od dan ranije, Snježnik i Risnjak. Između njih u daljinu se ističe slovenski Snežnik, na sjeveru se zamjećuju Samoborsko gorje i Medvednica, a u blizini prema sjeverozapadu su Bjelolasica i Bijele stijene. U daljinu u magli nazire se masiv Dinare. Prema jugozapadu dobro se vidi kraj Kapele i početak Velebita.

Ostajemo na vrhu dovoljno dugo da uživamo i zapamtimo te lijepе vidike, a onda krećemo natrag do našeg autobusa, koji nas još istog dana mora prevesti skoro 500 km do Osijeka. Sutra je novi radni dan, koji će nam biti ugodniji uz sjećanja na uspjeli izlet.

"FAJERI" U GORSKOM KOTARU

MILAN MAJNARIĆ, Rijeka

Među brojne zanimljivosti u Gorskem kotaru svakako spadaju i fajeri na staroj Karolini nedaleko od sela Brestove Drage. O čemu se radi?

Prva značajnija prometnica kroz Gorskotar je napravljena 1736. g. To je Stara Karolina koja je povezivala Karlovac i Rijeku, a prolazila je kroz Vrbovsko, Ravnu Goru, Mrkopalj, Fužine i Plase. Naziv je dobila po tadašnjem vladaru Karlu III. Trasa je bila loša i s puno velikih uspona, pa se u drugoj polovici 19. st. prišlo rekonstrukciji ceste. Ta se rekonstruirana cesta zvala Nova Karolina.

Kod Brestove Drage, na jednom mjestu napuštene trase stare ceste, kao spomenik graditeljske baštine ostali su fajeri. Riječ je o četrnaest nosača, odnosno, potpornih stupova (njem. der Pfeiler = nosač) sagrađenih od klesana kamena. Naime, na tom je mjestu projektant jednu depresiju na terenu premostio viaduktom. Sagradio je kamene nosače i konstrukciju viadukta od drvenih greda. Izgleda da je viadukt imao prevelik nagib tako da je jednom prilikom neka zapregavašrušila ogradu i pala, pri čemu je jedna osoba poginula. Kažu da je projektant nakon ovog doga-

đaja izvršio samoubojstvo a cesti je promijenjena trasa.

Tako je viadukt ostao napušten a Zub vremena je učinio svoje. Ostali su samo fajeri. Od njih četrnaest, četiri su gotovo potpuno sačuvana, dok su ostali u manjoj mjeri oštećeni. Sagrađeno je ukupno četrnaest fajera. Visina im je različita i iznosi od 6 do 9 metara, a imaju oblik krnje piramide.

U vrijeme kad je sagrađen, viadukt se smatrao vrlo uspјelim graditeljskim ostvarenjem. Bio je čak i motiv jedne vedute iz tog vremena.

Kako doći do fajera? Na fajere se najlakše i najbrže dolazi preko Brestove Drage. Kad se dode u selo, produži se Starom Karolinom. Pokraj vikendica, a zatim i ruševine kuća, dolazi se na raskrižje. Treba skrenuti desno i poslije dvije stotine metara dolazi se do prvog fajera.

Okruženi crnogoričnom šumom, fajeri danas stoje kao nijemi svjedoci jednog vremena i nastojanja da se gradi, putuje, kreće, da se živi. Zahvaljujući činjenici da su pomalo izvan ruke, ostali su sačuvani. I dobro je da je tako.

UNIŠTAVAJU LI ŠUMARI MEDVEDNICU?

U "Hrvatskim šumama" rade nasljednici spasitelja medvedničkih šuma

Ing. NIVES FARKAŠ - TOPOLNIK, Zagreb

Radeći kao ekolog u javnom poduzeću "Hrvatske šume" p.o. Zagreb, Uprava šuma Zagreb, imam običaj prelistati "Hrvatski planinar", časopis koji mi je vrlo često svojim aktualnim temama skretao pažnju na neki problem vezan uz područje moga rada, te su sve pohvale i dobro-namjerne kritike u našoj kući bile analizirane kako bismo se i dalje trudili, ili ispravljali eventualne greške.

Planinare sam doživljavala, a tako su me i učili, kao grupaciju koja ima jednakе svjetonazore kao i mi šumari, a to je ljubav prema prirodi.

Ipak u "Hrvatskom planinaru" za srpanj i kolovoz 2000., pročitala sam članak prof. dr. Stanka Popovića iz Zagreba pod naslovom "Hrvatske šume uništavaju Medvednicu", koji me pokole-bao u dosadašnjem razmišljanju.

Nemam običaj pismenim putem iznositi svoje protuargumente, jer smatram da prirodne, dobro pomlađene, guste i vitalne šume Medvednice same govore o onima kojima su povjerene na go-spodarenje, ali ovaj puta ću napraviti iznimku.

Kako bih iznijela osobni karton svoje struke moram se vratiti u povijest.

Sredinom sedamdesetih godina 19. stoljeća u

najvišem dijelu Medvednice izvršena je bespotredna sječa dijela Kulmerove šume na potezu od svetog Jakoba do vrha Medvednice. Tada su siječene i stare šume u Vrabečkoj gori i oko Ponikava, te oko Komina i Marije Bistrice. Na sreću šuma se ovdje ipak podigla, no sjećom seoskih šuma uz sama sela na pribrežju Medvednice nastale su šikare koje se nisu razvile u kvalitetne šume. Zapisano je da je 1865. jedan zagrebački trgovac u zapadnom dijelu "Markuševačke gore" u Kaptolskoj šumi posjekao znatnu drvnu masu. HPD 1890. g. šalje predstavke zagrebačkom poglavarstvu da se zabrane sječe na Medvednici. Prvi put je Medvednica stavlјena u red zaštitnih šuma 1899. g. No 1895. g. načinjen je neobičan zahvat u šumskom pokrovu Medvednice za boravka cara Franje Josipa I u Zagrebu, a u povodu otvaranja Narodnog zemaljskog kazališta i nove gimnazije (danas Mimare): isječena su na južnim padinama Medvednice goleme prosjeke u obliku carevih inicijala. Prva trajna rana u šumskom pokrivaču Medvednice nastala je 1907. rujnem monumentalne šume na Brestovcu zbog izgradnje sanatorija za tuberkulozne bolesti. U to doba počela je i obitelj Pongratz s rušenjem starih hrastova i kestenovih stabala u svom dijelu gore.

Uprava šuma Zagreb i njezino
djelo na Medvednici

Foto: Ž. Poljak

Pred sam prvi svjetski rat 1913. g. intenzivno je oživjela rasprava o zaštiti Medvednice. Inicijator je bio ing. šumarstva V. Čmelik, tadašnji tajnik HPD-a, a poduprli su ga grof M. Kulmer, prof. J. Pasarić i prof. V. Novotny.

Ova četiri entuzijasta i stručnjaka izradili su zajednički prijedlog prema kojem je bar u gradskoj šumi trebalo prestati s prekomjernom sjećom. Gradska zastupstvo se s tim složilo baš kad je izbio I svjetski rat, pa je sve palo u zaborav.

Najdulje se općem pustošenju othrvala Gradska šumarstva. Najveća opasnost nad šume Medvednice nadvila se 1917. godine kada su veliki posjednici, očekujući skor kraj rata i socijalne promjene, nastojali unovčiti svoje šume prije nego dode do agrarne reforme. Kao posljedica tako velike sjeće na opustošenom području Medvednice pojavile se snažne vodene erozije, a bujice su stale plaviti livade i polja u području gdje do tada ta pojava nije bila poznata. Kao što se iz svega vidi, šumama na Medvednici gospodarilo se stihjski prema potrebama njihovih vlasnika.

Godine 1877. šumar Mijo Urbanić izradio je prvu gospodarsku osnovu za 463 ha gradskih šuma, te u njoj prvi propisao potreban način gospodarenja. Po toj osnovi gospodarilo se do 1903. kada kotarski šumar Erny sastavlja novu gospodarsku osnovu za novoformiranu gospodarsku jedinicu gradskih šuma "Sljeme".

Godine 1930. naglo je poraslo pučanstvo u Zagrebu, a usporedno s tim i broj posjetilaca na Medvednici. Tada se pojavljuje neshvatljiva ideja o parcelaciji 200 jutara gradskog zemljišta za ljetnikovce gradana gada Zagreba, ugostiteljske objekte, sanatorije i umjetna jezera. Na takve ideje reagirao je energično kod gradonačelnika HPD-ov predsjednik prof. J. Pasarić, kao i istaknuti šumarski stručnjaci, među kojima je bio upravitelj gradske šumarstva Albin Leustek. U ovu protestnu akciju uključili su se tadašnji vrhunski stručnjaci, profesori Šumarskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, dr. Andrija Petračić, dr. Aleksandar Ugrenović i dr. Đuro Nenadić koji je osobito osudivao potpunu zapuštenost prigradskih šuma, posebno Zelengaja, Tuškanca i Maksimira.

Prosvjed je uspio i na zalaganje tadašnjeg gradonačelnika dr. Ive Krbeša na Medvednici se uvodi gospodarenje kao u zaštitnoj šumi koja treba biti park grada i da služi općinstvu kao

odgojno sredstvo (čl. 17. Zakona o šumama iz 1913.) No usprkos tome privatni su poduzetnici i dalje vršili nemilosrdne sjeće u kaptolskim biskupskim šumama. Tada je svoj glas digao dr. Branimir Gušić s Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Gradsko zastupstvo uvažava prosvjed i 1640 ha proglašava zaštitnim područjem.

Nakon završetka drugog svjetskog rata i donošenja Zakona o eksproprijaciji šumskih veloposjeda 1945. cijela je Medvednica postala lovni rezervat. No tom mjerom šume Medvednice nisu poštedene, a zaštita divljači ostala je bez efekta. Nezadovoljni ovim stanjem šumarski stručnjaci dr. Milan Anić, ing. Zvonimir Badovinac i drugi sve se bučnije zalažu za očuvanje Medvednice. Na tu inicijativu 1950. g. Konzervatorski zavod Hrvatske - Odjel za zaštitu prirodnih vrijednosti, predlaže da se uži dio Medvednice proglaši nacionalnim parkom, a ostale šume zaštićenima. Izvršni odbor N.O. grada Zagreba to odbija.

Tek 1981. godine planinsko područje Medvednice dobilo je cijelovitu zaštitu kao park prirode temeljem Zakona o zaštiti prirode.

Ovu priču iz povijesti Medvednice ispričala sam zbog toga jer su nam je od naših prvih studentskih dana u nas usadivali profesori šumarskog fakulteta. Učili su nas da moramo osjećati ponos zbog toga što pripadamo profesiji koja je ekologija sama po sebi od pamтивjeka. Možda se meni i mojim kolegama šumarima koji smo rođeni u Zagrebu ova priča iz povijesti posebno urezala u pamet jer, prof. Popoviću, u tim "Hrvatskim šumama" koje, po Vama, devastiraju Medvednicu radimo mi novi Čmelici, Urbanići i Leusteci, Anići, Badovinci i jednako nam je stalo do šuma Medvednice. Samo je nama mnogo teže jer nemamo ispred sebe lokalne nego globalne neprijatelje a to su: globalno zatopljenje klime, kisele kiše, efekt staklenika, ekstremni klimatski uvjeti i golem broj mikrovalova visokih frekvencija. A naša se Medvednica, morate priznati, ipak zeleni. Naši su nas profesori dva semestra učili kako napraviti vlake i šumske ceste a ne izazvati eroziju.

Zato, gospodine profesore, nemojte da vam se dogodi, kako naš narod kaže, da od drveta niste vidjeli šumu.

GRINTAVEC - KOČNA

MLADEN FLISS, Zagreb

Dugo je toplo ljeto. Sunce žeže, peče. Velika Gospa nije donijela uobičajenu kišu i osvježenje. Polja su suha, šume gore. Grožđe će se ove godine ranije obrati. Pa ipak ima i onih kojima sve ovo sasvim odgovara. Nazivaju sebe planinarima i ne vole previše oblake i kišu. Zato je ovakvo vrijeme pravo za njih.

Znaju oni da će u planinama naći osvježenje i spas od vrućina. Čim više, tim bolje. A i neka je po mogućnosti bliže Zagrebu. Na Sljemenu su već bili pa neka se sada ide drugamo. Opcija: izlet u Kamniške Alpe 26. i 27. kolovoza 2000. s Omladinskom sekcijom HPD "Zagreb-Matica".

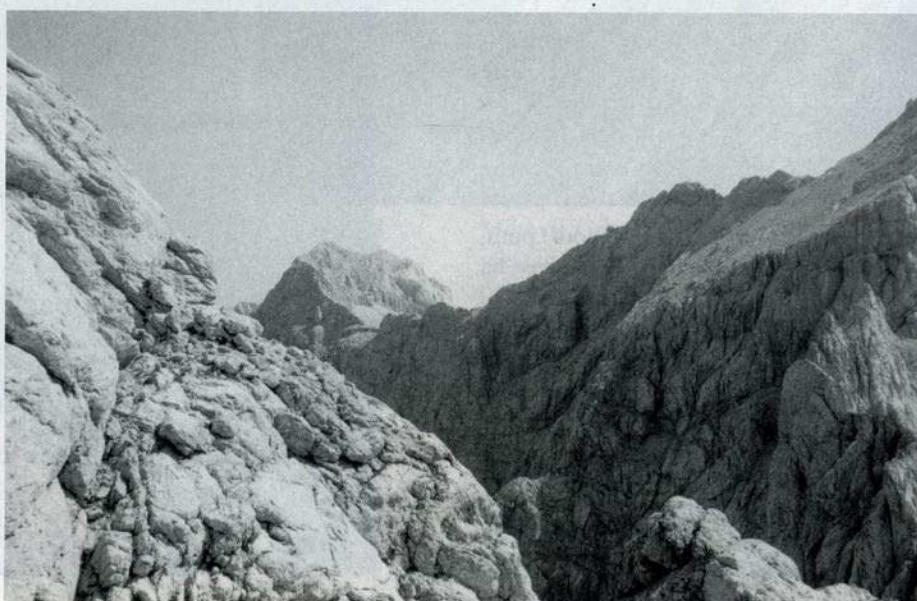
Izlet je predviđen za 30 ljudi jer je tolik kapacitet autobusa. No zanimanje je veće pa neki idu i vlastitim prijevozom. Ipak, na polasku dva su mjesta u autobusu slobodna: jedan je odustao ranije, a jedan se nije uopće pojavio. Pouka za ubuduće: tko je baš zagorio da ide, neka uporno zove vođu do posljednjega dana.

Polazak iz Zagreba u sedam, dolazak u Gornje Jezersko oko podne. Naši automobilisti već drijemaju u hladovini kraj motela. Autobus je ipak sporiji i gužva je na granici i na naplavnim mjestima na autocesti. I sada, krajem kolovoza, poprilično se čeka u pravcima prema moru.

Evo još dvije vrste ljudi koji vole ovu sušu: turisti i oni koji ih ugošćuju.

U 13 sati polazak iz G. Jezerskog prema Češkoj koči na Ravneh, gdje se noći. Sredina je dana i na početku je vruće dok se put strmo penje po livadama. Naprijed se diže Kočna spremna za sutrašnji doček. Poslije, u šumi, još uvijek oštar uspon, ali je bar hladovina. Uz put i izvor hladne vode. Zatim, još više, odmor na čistini s vidikom i ubrzo prijelaz sa zapadnog na istočni obronak. Odavde više nije tako strmo. Šuma se prorjeđuje i kraj postaje više stjenovit, s niskom vegetacijom. Pokoji klin i sajla, ali više radi komfora nego potrebe. Put je utvrđen balvanima (odrivanjanje), a zanimljiva su pojedinost drvene stube s rukohvatom, nakon kojih dom više nije daleko. Na putu gužva, mnogi se već vraćaju dolje.

Dolazak na Češku koču (1540 m) u rano poslijepodne ostavlja dovoljno vremena za još kavak kratki izlet. Okrepa, smještaj, pa put pod noge. Ovaj put na prijevoj Vratca i neugledan vršak kraj njega, kakvih 250 m iznad doma. Ali zato s krasnim pogledom na Češku koču te Kočnu i Grintavec, kamo se sutra ide. Uz to i lagano ugrijavanje na ono nekoliko sajli, za sutrašnji pohod, kada će ih biti puno više. Krasan izlet bio bi i do

Sa staze prema Kočni

Foto: M. Fliss

GRINTAVEC I KOČNA

Lijevo:

Grintavec s puta prema Kočni
(pod prijevojem Špremova pot)

Desno:

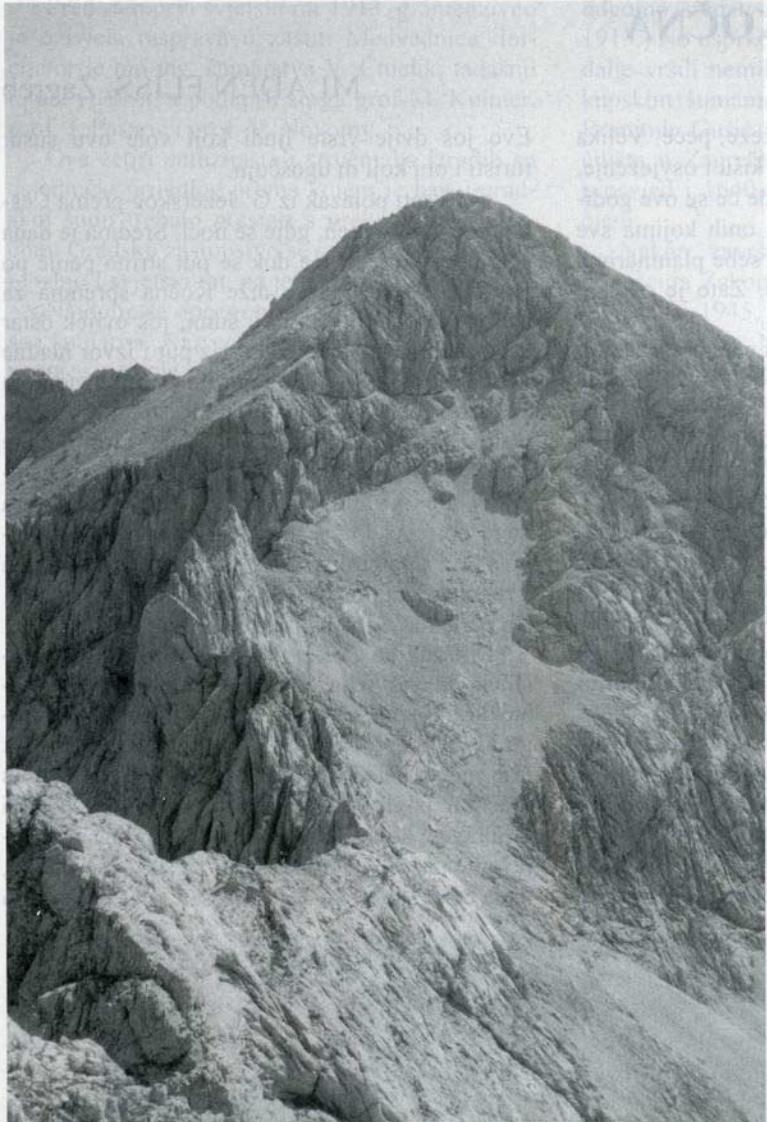
Češka koča na Ravneh

Dolje:

Put na Kočnu vodi stazom gdje treba
puzati

pod stijenom (u daljini Dolgi Hrbet
Skuta)

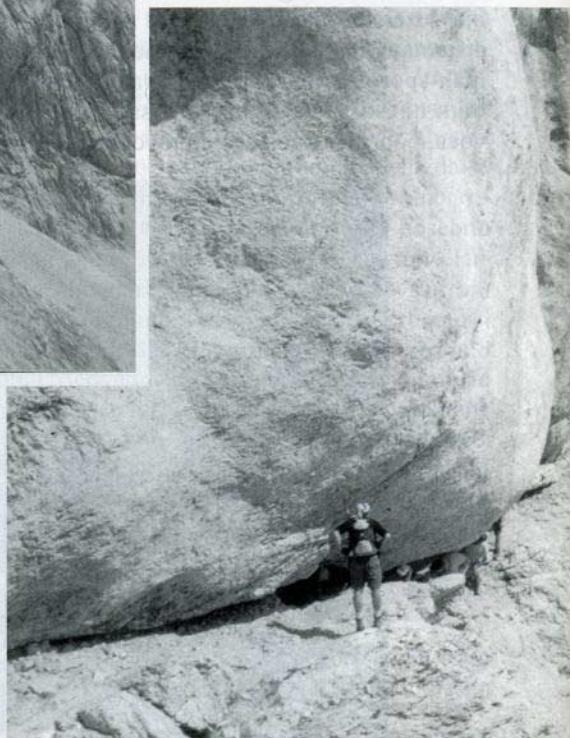
Foto: Mladen Fliss

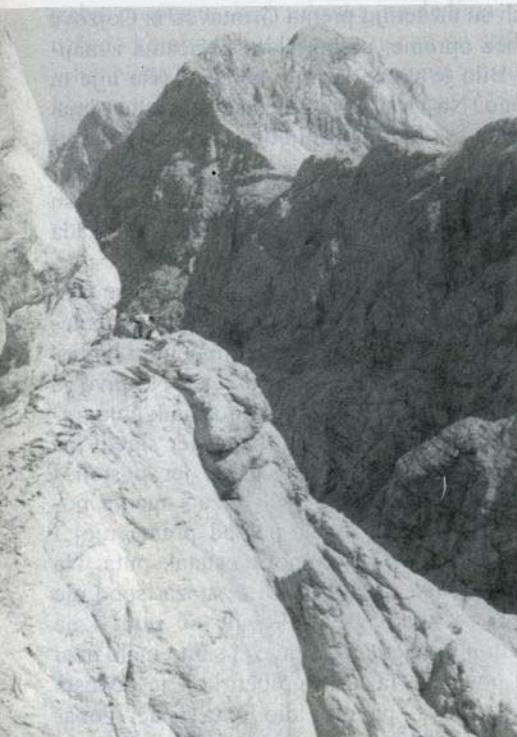
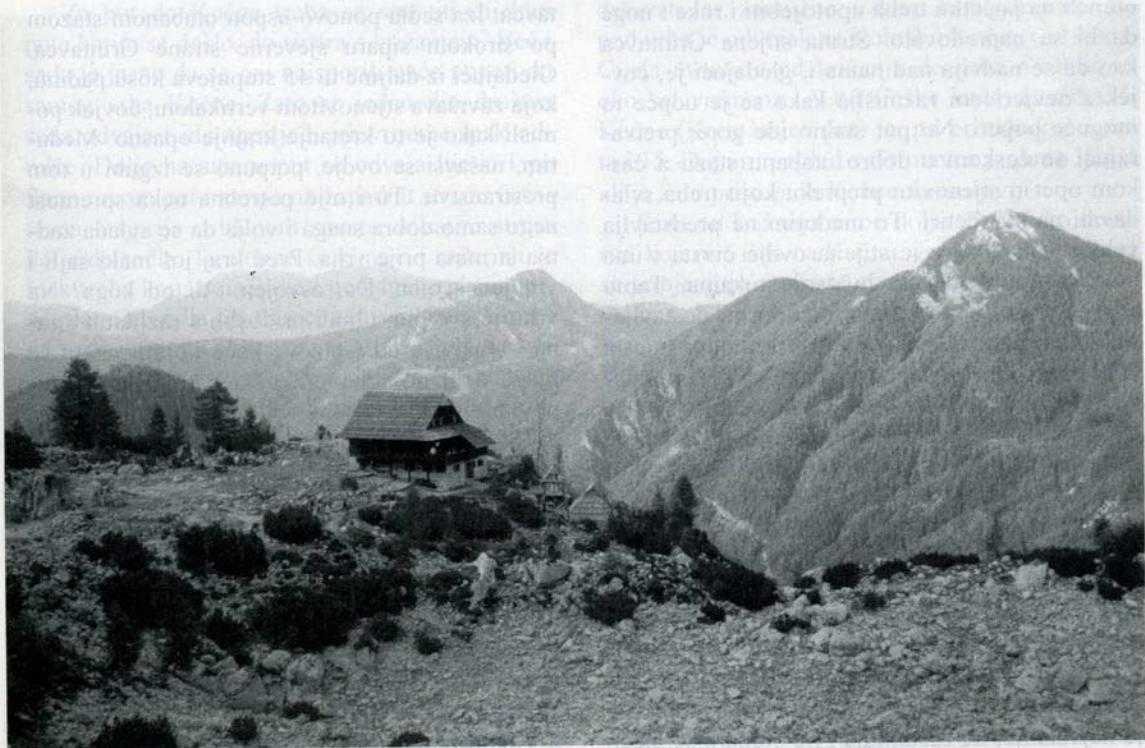

Kranjske koće po vrlo zanimljivom putu, također zgodno za isprobavanje vještine na željeznim igračkama.

Povratak, večera, kratko druženje i spavanje. Malo se treba stisnuti, ali uz takav umor to i nije teško. Treba se dobro odmoriti jer ustajanje je u pet. I neugodan događaj: nepoznat netko "potrošio" je vlastito koljeno pa sada gorski rešavalci imaju posla da ga zbrinu i otpreme u nizinu.

Kao što je rečeno, ustajanje u 5. polazak u 6. Na put polazi većina. Od 37 koliko je došlo do doma, samo pet ostaje. Društvo se u dugačkoj

koloni penje po visokoj stepenici do Zgornjih Ravneh, okruženih strmim stijenama Kočne i Grintavca. Čovjek se ovdje osjeća kao u loncu kojem je jedna strana odvaljena. Samo što su stijenke tog lonca visoke bar 400 metara. Već ovdje se skupina raslojava. Oni brži koji su kasnili, sada žure naprijed nastojeći uhvatiti što bolju startnu poziciju za ulazak u stijenu. No to neće ići samo tako. Nakon nekog vremena društvo se zaustavlja predaha radi. I tu naš gazda, Mihovil Grbac, glavni i odgovorni za ovaj projekt, uvodi reda u stihiju. Nema tu kako tko hoće, nego će svakih nekoliko manje iskusnih dobiti svoga pastira. Oštro odmah na početku, tako valja! Nitko ovdje ne smije zaostati i za svakoga se mora znati gdje je. Nema šale, put nije lagan i zahtijeva oprez i pažnju. Uz takvu raspodjelu dolaze još i Marko na početku te Dalibor na kraju kolone, svaki s radio uredajem koji radi. A tamo negdje u ruksacima pritajio se je i koji karabiner i uže, zlu ne trebalо.

Na ulasku u stijenu još nema pomagala. No

odmah na početku treba upotrijebiti i ruke i noge da bi se napredovalo. Strma stijena Grintavca kao da se nadvija nad nama i, gledajući je, čovjek s nevjericom razmišlja kako se je uopće tu moguće popeti. No put stalno ide gore, pretvarajući se časkom u dobro utabanu stazu a časom opet u stjenovitu prepreku koju treba svladavati na sve četiri. To međutim ne predstavlja veliku teškoću, jer je stijena ovdje čvrsta i ima dovoljno oprimaka za hvatanje rukama. Tamo gdje je to potrebno (a ima toga dosta) postavljene su klinovi i sajle, koji i teško prohodna mjesta čine prolaznim prosječnom planinaru. Na ponekim strmim mjestima ponestat će oslonca za nogu, ali tu su željezne stopinke u obliku grčkog slova Pi (ne mucati), s nogicama zabijenim u stijenu. Lakše se penje.

Na takvom usponu osobna spremnost i kondicija doći će do izražaja. Brzi članovi društva poprilično su odmakli. Sporijima ide malo teže, ali nije bitno. Stijena je suha, sajle i klinovi čvrsti i dobro postavljeni te se, uz malo opreza, dobro ide. Ni s najstarijom članicom, koja je načela sedamdesete, nema neprilika. Ide polako ali, što je najvažnije, ne zastajkuje i ne odmara se, nego stalnim tempom odmiče prema gore.

Put obiluje strmim detaljima, s podosta ugrađenog željeza. Za one sa solidnom kondicijom i bez straha od pogleda u dubinu, ovo predstavlja čist užitak. Kao na nekoj maketi vidi se Česka koča, manja i manja kako se uspinjemo. Ispocetka vide se i ljudi oko nje koji postaju sitniji, sve dok se oku potpuno ne izgube. Penjući se uz stijenu ovog "lonca" postupno se nazrijeva što je iza ruba. Tu se otvara poseban svijet visine i prostranstva, strahovit u svom veličanstvu. Čovjek počinje shvaćati vrijednost svoga malog života. Šmrc.

Kraj ovoga strmog uspona je na Mlinarskom sedlu (2324 m), gdje brži dio ekipe čeka one najsporije. Put kroz stijenu, prema priručniku, traje oko sat i trideset, ali je razlika između najbržih i najsporijih i pola sata. No nema dalje. Zmajska priroda vodiča ne dozvoljava polazak dok se cijelo društvo ne skupi i odmori.

Sljedeći cilj je Grintavec udaljen oko sat puta. Pješice, ne tramvajem. S Mlinarskog sedla najprije po uskom grebenu i po dobroj stazi. Ni ovdje ne može se bez sajli, a pogotovo su korisne na strmom spuštanju do sedla ispod Grin-

tavca. Iza sedla ponovo uspon utabanom stazom po širokom siparu sjeverne strane Grintavca. Gledajući iz daljine tu 45 stupnjeva kosu padinu, koja završava stjenovitom vertikalom, čovjek pomišli kako je tu kretanje krajnje opasno. Međutim, našavši se ovdje, potpuno se izgubi u tom prostranstvu. Tu i nije potrebna neka spremnost nego samo dobra snaga i volja da se svlada zadnja strmina prije vrha. Pred kraj još malo sajli i vrh je osvojen. Da, osvojen. Ali od koga? Na vrhu je sve puno ljudi pridošlih s različitim strana. A najviše od Cojzove koče kojim putem se može doći do vrha praktički s rukama u džepovima.

S vrha Grintavca (2558) lijep je vidik, kao što je i red: na istoku Kamniško sedlo s Planjavom iza njega, Skuta i Dolgi hrbet su kao da ih rukom možeš dohvatići. Na zapadu pogled sve do Krvavca. Zrak nije potpuno bistar. Lagana sumaglica prijeći da pogled bude idealan, no važno je da nema oblaka, pa niti u daljinu. Imamo zaista izuzetnu sreću s vremenom. Sjećam se jedne vijesti iz Večernjaka prije podosta godina. Mjesto događaja je ovaj isti Grintavec. Protagonisti: 5 Nizozemaca, vrijeme kraj srpnja i sunčano. Krenuli su na šetnju prema Grintavcu iz Cojzove koče bez opreme, u sportskim gaćicama i majicama. Bilo je vruće i činilo se ništa više nije ni potrebno. Na vrhu ih je iznenada uhvatila oluja. Možda su je i ranije primijetili pa su se kockali s vremenom. Temperatura se naglo spustila. Dvojica su se uspjela vratiti do doma, a trojica su zalutali u kiši i mečavi. I što da čovjek radi kada tako zaluta? Ništa, samo umre.

Sada, tu na vrhu, idealna je prilika da se nešto zagrize i povrati snaga. I tekućinu treba nadoknaditi. Poneko nije bio lijep pa je ponio i limenku piva. To je stvarno prava okrepa. No pivo je bolje podijeliti s prijateljem. Za ostatak puta trebat će bistra glava i sigurne noge, jer slijedi još Kočna. Točnije: Jezerska Kočna, jer postoji i Kokrška Kočna koja je malo niža i manje posjećena. Odavde je dobar pogled prema njoj i idealna prilika da se promotri ostatak puta. Na vrhu Kočne vide se ljudi, vidi se staza ispod nje po kojoj se netko kreće, a vide se ljudi i na stjenovitom grebenu. Grintavec i samo malo nižu Kočnu povezuje taj uski greben koji je podosta niži od vrhova, pa prvi dio puta znači dobar gubitak visine koju poslije treba nadoknaditi.

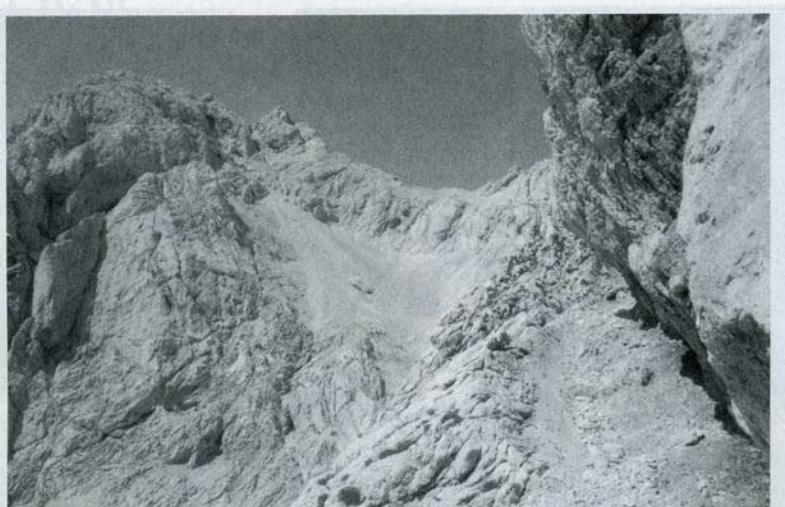
Za put do Kočne treba se spustiti dijelom puta kojim se došlo, do sipara s križanjem. Već i sada je jasno da se oni najsporiji neće popeti do samog vrha Kočne. Zato se jedan dio društva sada odvaja i ide naprijed, jer vrijeme ipak odmiče. Dolje na siparu put se odvaja lijevo i po Špremovom putu zavija na zapadnu stranu Grintavca, najprije u blagom spustu, a zatim strmo dolje do sedla. Tu i tamo su klinovi i sajle, ali se ipak treba kretati pažljivo i pomagati rukama pri silasku. Od sedla opet gore, penjući se i rukama i nogama na greben, te sve više i više, sve do križanja s Kremžarjevim putem koji od Češke koče vodi na Kočnu. Dovle je dobar sat i pol od Grintavca, pa je kratak odmor sasvim prikladan. Uz predah tu je i prekrasan pogled na Grintavec i greben prema Mlinarskom sedlu. Gledajući odavde čini se nevjerojatnim da se po toj vertikalni uopće može i proći do sedla. A ipak, put je tako lijepo i spretno izведен da nema nikakvih nepričika.

Prva skupina sada ne čeka ostatak nego kreće prema vrhu Kočne. Put ide najprije ravno držeći se vertikalne stijene. Na jednom mjestu je zanimljiv detalj: vodoravni procjep u stijeni koji treba propuzati bez ruksaka na ledima. Zatim uzbrdo kombinirajući stazu i uspon po stijeni do vrha. Ništa posebno. Ponešto veranja po stijeni s klinovima ili bez njih. Vrh Kočne (2540) je tjesan i za brojnijeg posjeta ne treba se dugo za-

državati jer, zamislite, i drugi bi htjeli gore. Ispod vrha je odvojak za Kokršku Kočnu (30 min). Cijela avantura od križanja do vrha i nazad je oko sat vremena. A od Češke koče do vrha J. Kočne (Kremžarjev put) je, po priručniku, 3 sata i 15. Dojam: pogled s Grintavca je puno ljepši ali je zato pristup do Kočne zanimljiviji.

Sada od križanja samo dolje. Drugi dio društva, koji nije išao na Kočnu, već je prošao. I opet se izmjenjuje utabana staza sa stjenovitim dijinicama. Klinovi i sajle tamo su gdje treba. Nakon napornog hodanja silazak i nije baš lagan. Upravo ovdje koljena najviše trpe. Put je sada, najviše zbog umora, već dosadan. Ne uživa se više u prizorima nego se žuri čim prije do Češke koče, do hrane i odmora. No niti tamo nije kraj. Trebat će još bar sat i pol spuštanja od kuće do Planšarskog jezera gdje čeka autobus.

I eto, sve skupa divan put i krasan doživljaj. Dobro smo se nahodali; onim najsporijima trebalo je više od deset sati za taj put, plus sat i pol silaska od doma do autobusa. I za sve hvala našem Miću koji nam je to tako lijepo organizirao: i prijevoz, i smještaj, i kretanje po terenu. Taj čovjek tako je dobar da počinjem vjerovati da je on priskrbio i ovako dobro vrijeme. Hvala svim dečkima koji su strpljivo pazili na manje iskusne, a hvala i svima ostalima na još jednom prekrasnom druženju u brdima. Pa do videnja na nekom od sljedećih izleta. Mićo, preporučam se.

Kočna i detalj puta na nju

NOVA PIRAMIDA NA MEDVEDNICI, GROHOT, 492 metra

IVAN LEVAK, Blaguša

Hrvatsko planinarsko društvo "Blagus" osnovano je 1986. godine u Blaguši, većem naselju u sjevernom, prigorskom dijelu Područnog ureda Gradske uprave Sesvete. Naziv mjesta, a time i Društva, potječe od narodnog imena Blagonja, Blagus, koje kršćansko "Blaž" samo oponaša. Broj članova Društva varira, no stalna je brojka oko 30-ak članova.

Društvo ima u vlasništvu planinarsku kuću na Grohotu, vrhu u najistočnijem dijelu Medvednice. Otvorena je nedjeljom i prema dogovoru, a opskrbljena pićem. Nije potpuno dovršena. Uređena je glavna prostorija u površini 50 m², terasa i prostorija u prizemlju. Moguće je noćenje u kući. Prilaz je moguć sa svih strana:

- iz Blaguše 1,20 h u dva smjera: lijevo dolinom potoka uz lovački dom ili desno hrptom brijege. Do Blaguše vozi ZET-ov autobus br. linije 270, s terminala u Sesvetama, koji nedjeljom prolazi u 7,30 sati
- iz Gornje Kaštine ili gornje Planine, dokle ZET-ovim busom. Najbolje je iz Gornje Kaštine, pokraj Vatrogasnog doma, preko brijege, do autobusnog okretišta u Blaguši ili stazom dolinom

"Veseli pajdaši" na Grohotu

potoka uz stari kamenolom (oko 2 h)

- iz Glavnice Donje (ZET), ali nije markirano (1,5 h)

- iz Laza - autobusom s Kolodvora u Zagreb u pravcu Marije Bistrice i od Laza 45 min) pješice

Planinarska kuća na Grohotu

- iz Marije Bistrice markiranim stazom (2h)
- "Papinskom cestom" do križa blizu Kozeljina, odakle 1,5 h.

Društvo obilježava svoj dan drugu nedjelju u mjesecu listopadu svake godine, ove godine bilo je to 8. listopada. Toga dana planinarska društva Grada Zagreba usmjerila su svoje izlete na Grohot, odnosno na istočnu Medvednici, npr. PD HPT Sljeme, koje ima tradicionalni pohod od Sv. Ivana Zeline do Laza i Grohota, HPD "Priroda", "Lipa" iz Sesveta.

Ove godine proslava je bila još svečanija, budući da se otvarala razgledna piramida na samom vrhu Grohota (492 m), neposredno iznad planinarske kuće, a uz pokroviteljstvo i pomoć Planinarskog saveza Zagreba.

Piramida je visoka 14 m, a izgrađena je od pomicane metalne konstrukcije, sa širokim podestom na vrhu, do kojeg vode ogradene stube uokolo konstrukcije. Ne nagrduje okoliš, budući da ne strši iznad šume, a vidik je prekrasan, kako na Prigorje, tako i na Zagorje i slovenske planine (slika desno).

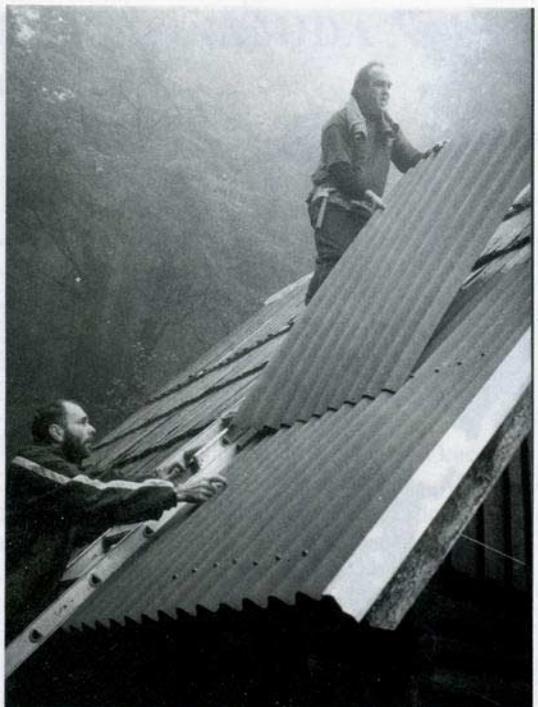

DOBROVOLJNIM RADOM OBNOVLJEN KROV NA "BITORAJKI"

TOMO VINŠČAK, Zagreb

U subotu i nedjelju 23. i 24. rujna ove godine stavljen je nov pokrov na planinarsko sklonište "Bitorajka" koje se nalazi na Burnom Bitoraju na visini od 1303 metra. Sklonište je građeno od 1982. do 1984. godine dobrovoljnim radom članova PD "Bitoraj" iz Zagreba, kojima su se ponekad pridružili i gosti iz drugih planinarskih društava. Tada je na sklonište stavljen pokrov od cijepane šindre koja se tradicijski koristila kao pokrov za stambene i gospodarske objekte u našim brdskim područjima. Budući da je od tada prošlo već 16 godina šindra je na skloništu jako dotrajala i krov je počeo prokišnjavati. Na jubilarnoj 20. godišnjoj skupštini PD "Bitoraj", koja je održana u proljeće ove godine u plani-

narskom domu "Risnjak" na Sljemenu, odlučeno je da se krov skloništa obnovi. Budući da je danas teško pronaći majstore koji znaju cijepati šindru i u samome Gorskem kotaru, a i takva ručno rađena šindra vrlo je skupa, odlučili smo krov prekriti zelenim ondulin pločama koje su ekološki ispravne jer ne sadrže otrovne materije. Pri donošenju takve odluke bili smo svjesni da je to samo privremeno rješenje i da smo na taj način zaštitili kuću od propadanja za narednih 15 godina. Tko zna, možda ćemo nakon tog vremena ponovno staviti drveni pokrov. Za obnovu cijelog krova bilo je potrebno oko 5000 kuna. Toga novca nije bilo u našoj blagajni, ali to nas nije obeshrabrilo. Dobrovoljnim prilozima naših

Gore: Postavljanje novog pokrova na "Bitorajku"
Dolje: Članovi PD "Bitoraj" rade na "Bitorajki"
Foto: T. Vinčak

članova kao i naših prijatelja iz drugih društava koji vole Bitoraj, skupili smo potreban novac i kupili sav materijal za pokrov skloništa. Naročito se trudila Jasmina Vicenski koja je prikupila najviše sredstava te zajedno sa svojim prijateljima sudjelovala i u nošenju materijala i pokrivanju skloništa. Treba znati da je naše društvo malobrojno jer ima svega 40 članova i da je svatko dobrovoljno izdvojio preko 100 kuna.

Akcija je počela u subotu rano ujutro. Ploče i ostali alat utovareni su u kamiončić Hrvatskih Telekomunikacija, koji su nam one besplatno ustupile, i sve je prevezeno u podnožje Bitoraja šumskim cestama koje su poznate samo lokalnom stanovništvu i našim članovima. Ostalih 20 ljudi došlo je osobnim vozilima. Do 12 sati sav je materijal bio pred skloništem i počelo se sa pričvršćivanjem ploča. Do mraka istoga dana bila je gotova južna strana krova. Uvečer smo se uz bitorajsku vatu još jednom podsjetili na dane otprije 20 godina kada je osnovano PD "Bitoraj" i trenutke dok smo gradili sklonište, a među njima i prvi i sadašnji predsjednik društva. U nedjelju nas je probudila sitna bitorajska kišica i činilo se da će omesti naš daljnji rad. Kiša na Bitoraju, dok je u ostalim dijelovima Gorskog kotara sunčano, nije nikakva novina jer je po

količini oborina Bitoraj na prvoime mjestu u Hrvatskoj. Uz pomoć alpinističke opreme nastavili smo s montiranjem ploča i po kiši. Sve je bilo gotovo do 17 sati, kada je bio pokriven cijeli krov. Tada smo mogli predahnuti jer smo znali da je sklonište zaštićeno i da mirno i sigurno čeka bitorajske kiše i snjegove. Također smo znali da smo radno i planinarski proslavili 20. obljetnicu našeg društva i da imamo snage i volje ne samo za obnovu postojećih skloništa već i za gradnju novih.

Planinarsko sklonište "Bitorajka" posjeti go-

dišne više stotina planinara. Stalno je otvoreno jer se ne zaključava. Broj posjetitelja naročito se povećao u vrijeme Domovinskog rata jer u tome dijelu naše zemlje nije bilo ratnih operacija. I sada na Bitoraj dolazi mnogo planinara, a naša je želja da "Bitorajka" služi kao sklonište svima njima. Ponašanje nekih gostiju nije bilo uvijek primjereno planinarskoj etici pa zbog toga pozivamo sve posjetitelje da čuvaju sklonište kao svoju vlastitu kuću jer će samo tako moći služiti svima još mnogo godina.

NA BITORAJU OPET ZAJEDNO NAKON DVADESET GODINA

Izlet na vrh Bitoraja 6. svibnja 2000. održan je prigodom proslave 20. obljetnice osnutka PD "Bitoraj". Prilikom osnutka su planinarske iskaznice dijeljene prvim članovima (oko 40 ljudi) na samom vrhu Bitoraja. Sada je na slici samo manji dio osnivača, a isti su i sudjelovali na radnoj akciji postavljanja novog po-

krova na kuću. S lijeva na desno stoje: Josip Vinčak, Jakša Kren, Marijan Senjan (u bijeloj košulji); sjede gore: Rujana Kren, Boris Kren, Boris Blažun, sjede dolje: Lidija Zrnić, Ivanka Popović i iznad nje Branko Popović.

Foto: Tomo Vinčak

KRATKE OBAVIESTI

Planinarska trgovina "Iglu Šport" nedavno je otvorena u Zagrebu, Grahova ul. 4 (kod Illice). Radno vrijeme pon-pet 10-19, sub 9-13, tel. 01/3700434, e-mail iglusporte@iglusport.hr

Planinarska izložba. U Društvenom domu Hrvatskog planinarskog saveza, Zagreb, Kozarčeva 22, izložene su trodimenzionalne makete od armiranog gipsa Medvednice i Samoborskog gorja, s prekidačima i

LED-diodama za traženje pojedinih lokacija. Autor je amater i planinar Zlatko Trojan. Opširnije u idućem broju.

Polazišta ZET-ovih autobusa za istočni dio Medvednice pomaknuta su nakon produženja tramvajskih linija iz Dubrave za Dubec (4 km). Sada su terminali za Goranec, Planinu Donju i Gornju, Blaguš i Moravče u Dubcu.

"IVICA PLAZONIĆ 2000"

Planinarski memorijalni skup na Čvrsnici

PD "Malačka" - Donja Kaštela prošle godine (1999.) pridružilo se planinarima Herceg Bosne na planinarskom skupu u Masnoj Luci u nacionalnom parku Blidinje (1183 m), predjelu između planine Vran (2075 m) i planine Čvrsnice (2228 m).

Prilikom uspona na vrh planine Čvrsnice na visini od 1627 m, dogodila se tuga, preminuo je naš Ivica Plazonić predsjednik planinarskog društva "Malačka". U tom tužnom trenutku uz njega su se nalazili njegova supruga Mileva, mlađi sin Ivan i mnogobrojni planinari. Skup je prekinut i uz pomoć fra Petra Krasića organiziran je prijevoz pokojnika do Kaštela. Već u tom tužnom trenutku dogovoren je da se iduće godine svi sudionici skupa nađu na istom mjestu gdje će se postaviti spomen-ploča pokojnom Ivici Plazoniću.

Naziv Planinarski memorijalni skup Ivica Plazonić 2000. dalo je PD "Malačka", a domaćin je bilo PD "Prenj" iz Mostara. Na skupu je bilo 257 planinara: Kaštelani, Šibenčani, Splitčani, Dubrovčani, Sinjani, Travničani, Vitezčani, Bussovčani, Mostarci. Druženje je počelo 14 srpnja oko 19 sati, tako smo otprilike svi i pristigli, osim domaćina, koji je došao ujutro. Počelo je postavljanje šatora tako da je nakon sat vremena uz logorske vatre nastala impresivna slika organiziranog bivaka sa svim sadržajima: kuhinja, toalet, kese za otpatke, prva pomoći i sl. U noći je došla tako željno očekivana kiša koja nas je pratila skoro cijelo vrijeme druženja. Dolina Masna Luka je spoj nekoliko većih livada podno Čvrsnice, okružen s nekoliko vikendica, a dominira kuća fra Petra Krasića gdje je predviđen i muzej tog područja. Pitka voda je na obližnjem izvoru, opskrbe nema, noćenje pod šatorom, uglavnom planinar sve svoje potrepštine treba donijeti u svojoj naprnci. Pristup automobilom po makadamskoj cesti je dobar, zimi su tu dobra skijališta.

Subota je bila predviđena za uspon na Čvrsnicu i postavljanje spomen-ploče, ali jutro, uz kišu koja je povremeno bila pravi pljusak, proteklo je u druženju po šatorima, marendi i produženom spavanju. U 14 sati fra Petar je održao misu

STANKO SVALINA, Donja Kaštela u spomen pokojnog Ivice, kojoj su prisustvovali svi planinari i Ivicića obitelj: otac Dušan, supruga Mileva, sin Duško, sin Ivan, stric Mladen, rođaci i svi prisutni planinari. Kiša je u popodnevnim satima prestala pa je spontano organiziran sportski program, potezanje konopa (muški, ženske), trka u vrećama, šaljivi program i slično. Domačin nas je iznenadio vro ukusnom večerom (bosanski lonac), a trebalo je uložiti mnogo truda da bi se spremila za tolik broj planinara. Zato domaćinu "čista petica".

Navečer je napravljena velika logorska vatra oko koje su se skupili svi planinari. Počela je pjesma, gitara je isla od ruke do ruke, pričale se planinarske šale, najmladi su sve to upijali i najviše se veselili, sklopljena su mnoga prijateljstva. Druženje je trajalo sve do sitnih sati. Nedjelja ujutro osvanula je s kišom, ali to više nije moglo omesti Igora, pokojnikova prijatelja, da organizira prethodnicu koja je podijelila između sebe vrećice pjesaka, cementa, alat i spomen-ploču, te krenula na Čvrsnicu. Druga poveća skupina je krenula dva sata poslije. Spomen-ploču je izradio Ivan iz Otoka kraj Sinja. Zidanje postolja predvodio je Ilija, a Ivica zvan Bugi, Željko, Joško i drugi su asistirali. Spomen-riječ je održao Tadija. Planinari su se, i dalje po kišnom vremenu, vratili u bivak, dok je nekolicina ispenjala vrh Čvrsnice, gdje ih je vojska ugodno dočekala i ugostila. Na vrhu je meteorološka stanica. Domaćini su pripremili ručak, koji smo u slast pojeli. U razgovoru među društvima zaključeno je da bi ovaj planinarski skup postao tradicionalan, iako u spomen tužnog događaja, gdje bi se pozvala i sva ostala društva iz Hrvatske i Herceg Bosne. Planinarski skup Ivica Plazonić 2001. razradit će PD "Malačka" i pravovremeno obavijestiti sva ostala društva. Raspremanje bivaka je počelo oko 16 sati, da bi sat poslije svi bili u autobusima, s pozdravom - vidimo se sljedeće godine.

Ovaj skroman izvještaj ne može dočarati sve one lijepе trenutke, bez obzira na kišno vrijeme, trenutke druženja, bivakiranja, logorske vatre, upravo onako kako je pokojni Ivica najviše volio boraviti u planini.

PEDESET GODINA PD "ZAVIŽAN" U SENJU

MIRKO BELAVIĆ, Senj

Planinarsko društvo "Zavižan" Senj označilo je 50 godina djelovanja. Tim povodom organiziran je Planinarski tjedan od 3. do 7. svibnja 2000.

U petak 5. svibnja održana je svečana sjednica Skupštine Društva. Otvorio ju je dugogodišnji predsjednik Društva prof. Mirko Belavić. Skupštini su nazočili i mr. Milivoj Rihtarić, predsjednik Komisije HPS-a za priznanja i dipl. inž. Milovan Dlouhy, član Komisije HPS-a za priznanja, te predstavnici planinarskih društava "Kamenar" iz Šibenika, "Strilež" iz Crikvenice i "Mali Rainac" iz Krasne.

Predsjednik Društva je u svom izlaganju podsjetio da je PD "Zavižan" osnovano 4. svibnja 1950. Dužnost prvog predsjednika je obnašao Lovre Stanišić. U Senju je tradicija planinarenja postojala već od 1878. godine, a 1913. godine na inicijativu dr. Ivana Krajača osnovana je podružnica HPD-a pod nazivom "Senjsko bilo" s pedesetak članova. Njezin rad traje sve do Drugog svjetskog rata. Nakon 1948. godine prilinanari u Senju djeluju u okviru Fiskulturnog saveza, a poslije pri Općinskom sindikalnom vijeću, kada nastaje i inicijativa za osnivanje društva. Ime "Zavižan" simbolizira sjeverni Velebit koji se vidi iz Senja. Pod Vučjakom je planinarski dom

koji je obnovljen na mjestu izgorjele Krajačeve kuće i otvoren 1953. godine, a u obnovi kojega su sudjelovali i članovi senjskog društva.

Senjski planinari su sudjelovali u izgradnji i obnovi brojnih planinarskih objekata, pa tako u obnovi Rossijeve kolibe u Rožanskim kukovima, obnavljanju Hirčeve kuće u Jablancu, uređenju prostora za planinare u kućana na Alanu, u Širovacima, Krasnu, Krivom Putu i Sijasetu. Tijekom niza proteklih godina članovi Društva su aktivno uključeni u pošumljavanje senjskog područja.

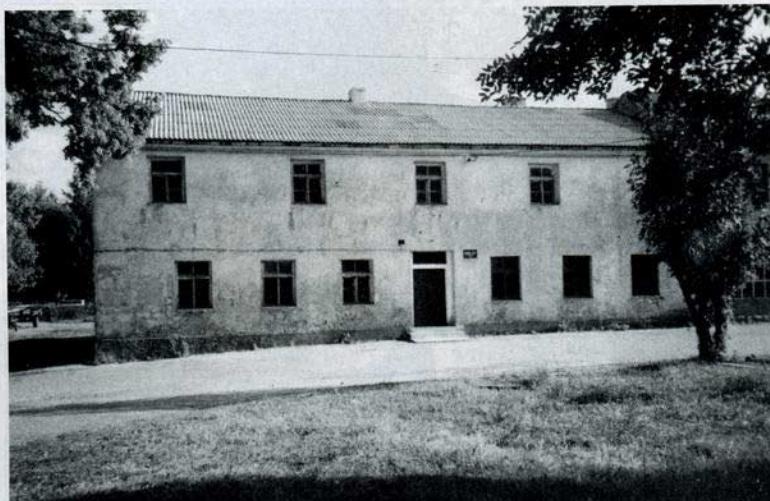
Vode brigu o čišćenju i obilježavanju planinarskih staza i posebno su ponosni na stazu Siča - Plančice - Alan Jablanački. HPS ih je zadužio za održavanje staza Gornja Klada - Zavižan, Vratnik - Jadićeva plan - Batinovica na Senjskom bilu, Sibinj - Malić - Alinovo bilo na krivoputskom području i Senj - Rončević dolac - Sijaset - Žukalj, što redovito i čine. Članovi su pomagali Odboru Kapelskog planinarskog puta u renoviranju kuće u Viništu.

Značajnija je djelatnost organiziranje planinarskih pohoda. Senjski su planinari obišli sve planine u Hrvatskoj, a bili su i na brojnim planinama širom bivše države. Društvo organizira i tradicionalne izlete: zimski uspon na Viševicu i Zavižan, proljetni izlet u Sijaset, hodočašće Maj-

ADRESAR PLANINARSKOG DRUŠTVA

Planinarski Savez Hercegovine
S. Radića 70b, telefon 051/222-100
kvarteti dvorikom od 10 sati
Mostar, ul. A. Starčevića 60
Predsjednik: I.O. Dragutin
"Kuk" N. Travnik
članik Mihaljko Buljan
1953. Mostar

Planinarsko sklonište na
Krivom Putu Foto: Dr. Ž. Poljak

Koliba braće Krajač na Rujicama pod Jadičevom planom, prva planinarska kuća na sjevernom Velebitu (1912. g.)

ci Božoj od Krasna preko Senjskog bila i pohod na Učku. Posebno su ponosni na tradicionalno logorovanje u Štirovači (održava se od 1978. godine) na kojem sudjeluju i planinari drugih društava. Redovito sudjeluju na susretima planinara koji se održavaju u povodu Dana hrvatskih planinara, na susretima planinara iz Dalmacije i na pohodima u Samoborsko gorje. Na tim druženjima razvila se i posebna suradnja s društvima iz Šibenika, Gospića, Crikvenice, Otočca, Mrkonjića, Rijeke, Delnice i Zagreba. Mnogi članovi diče se obilaskom planinarskih obilaznica kao što su Kapelski planinarski put, Velebitski planinarski put, Kolijevkom hrvatske državnosti, Po planinama Hrvatske i dr.

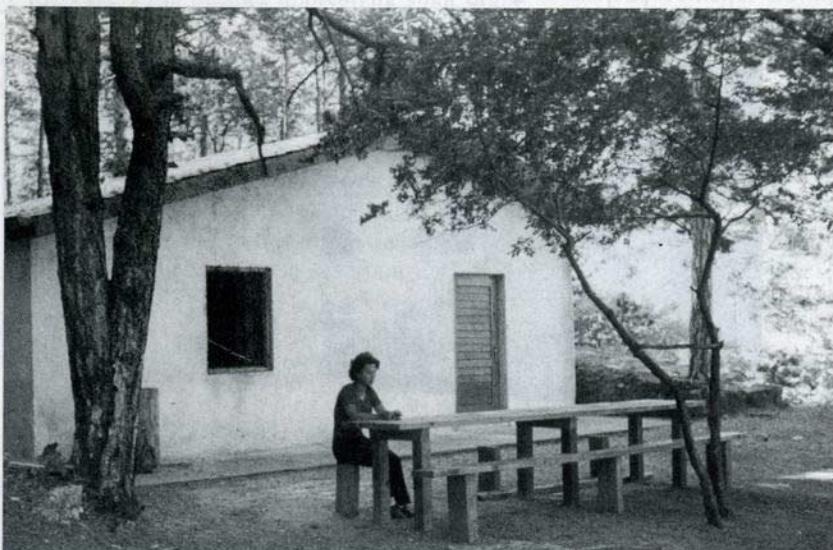
Tijekom minulih godina upriličen je niz predavanja s planinarskom tematikom.

Društvo je aktivni član Planinarskog saveza Ličko-senjske županije koji je osnovan 1998. godine. Predstavnici Društva redovito sudjeluju u radu Skupštine HPS-a. Društvo danas okuplja 160 članova.

Na svečanoj sjednici senjskog Gradskog vijeća 24. travnja 2000. u povodu Dana grada i blagdana Svetog Jurja, gradskog zaštitnika, Društvo je primilo javno priznanje - Povelju Grada Senja. Članovi će se i dalje baviti animiranjem građana za planinarstvo, naročito mladim, kojih već sada poprilično ima u Društvu.

Na svečanoj sjednici Skupštine dodijeljena su priznanja članovima i planinarskim društvima za razvijanje planinarstva. Hrvatski planinarski savez odlikovao je aktivne članove Društva brončanim, srebrnim i zlatnim znakom, a plaketu je dobio Milan Tomljanović - Dada. HPS je odlikovao Društvo Plaketom.

U Planinarskom tjednu mr. Milivoj Rihtarić održao je dva predavanja uz prikazivanje dijapositiva o sjevernom Velebitu i Hrvatskom zagorju, a dr. Vicko Ivančević predavanje "Šumarsvo i zaštićene prirodne vrijednosti Velebita". Upriličeno je i lijepo druženje s planinarama u Sijasetu i izlet na Zavižan. Na sjednici su predstavljena stolna zastavica i naljepnica Društva, izrađene u bojama zastave Grada Senja.

*Kuća senjskih planinara u Sijasetkoj dragi na Velebitu
Foto: Dr. Ž. Poljak*

ISPRAVCI I DOPUNE PLANINARSKOG ADRESARA

Po objavljivanju planinarskog adresara u broju 7/8 javili su se neki planinari zamolivši za sljedeće ispravke:

- Planinarska kuća na istočnom Dilju kojom upravlja županjsko HPD "Tikvica" nosi naziv "Prezdanak" po izvoru nedaleko od kuće. Nadmorska visina kuće je 210 m, a informacije o kući i društvu daje Berislav Tkalač.

- Dom na Omanovcu raspolaže s 12 ležaja, otvoren je po dogovoru i neopskrbljen. Obavijesti daje Zvonko Pavlenjak, 034/411-201.

- Dom na Petrovom vrhu ima telefon 099/800-581, a informacije o HPD "Petrov vrh" u Daruvaru daje Julijus Kolaček, tel. 053/331-391.

- Kuća u Samoborskom gorju kojom upravlja Planinarska bratovština Svetog Bernarda zove se Gostinjac Svetog Bernarda. Naziv "gostinjac" ne postoji u planinarskoj kategorizaciji objekata, pa je tom objektu pridijeljena kategorija "planinarski dom", no upravljač ne prihvata taj naziv (!), jer je za njih taj objekt ujedno mjesto molitve i okupljanja vjernika, i prema tome "više" od planinarskog doma. Upravljač, dakle, traži da to bude objekt bez planinarske kategorije. U njemu je 42 ležaja, a informacije daju Josip Blažević (tel. 01/33-63-835), Frančesko Glasnović (tel. 01/33-75-138) i Radovan Librić (tel. 091/512-84-32).

- Informacije o PD "Pazinka" u Pazinu daje Franjo Paulišić na tel. 052/622-514, informacije o PD "Knežgrad" u Lovranu Darko Čabrijan na tel. 051/293-762, a o PD "Orahovica" Zlatko Tomšić, tel. 098/811-918.

- Problem vlasništva planinarske kuće na Hahlićima star je nekoliko godina, pa je u popisu navedeno više telefonskih brojeva, jer je cilj adresara pružiti planina-

rima što više korisnih podataka. Kuća ima i svoj tel. 098/424-566.

- Objekti na Platku ("veliki dom" i Dom "Sušak") nemaju više planinarski karakter, vlasnik im je Općina Čavle, a njima upravljaju privatni ugostitelji.

- U popisu nisu objavljeni podaci o kući "Stanko Jurdana" na Lisini, Ćićarija, budući da je ona već nekoliko godina zatvorena. Taj je objekt Općina Opatija bila dodijelila na upravljanje PD "Opatija", no promjenom općinskih granica ona je pripala Općini Matulji, koja ga je prije nekoliko godina oduzela planinarima. Planinari iz Opatije nastoje vratiti kuću i ne slažu se s brisanjem kuće iz planinarskog adresara. Informacije daje Mario Rubeša, 091/521-31-66.

- Planinarsko sklonište u Javorovcu na južnom Velebitu koje uređuje HPD "Zagreb-Matica" još nije na usluzi planinarima, a planinarsko sklonište u Račkoj Vasi na Ćićariji više nije na usluzi planinarima

- Nadmorska visina planinarskog skloništa "Orlovo gnjezdo" na Kozjaku je 598 metara, a brigu o njemu vode planinari Ivo (tel. 021/220-519) i Ivan Tadin (tel. 021/220-914) iz Kaštel Kambelovca.

- Planinarskom kućom "Ćićo" na Trtru upravlja šibenski HPD "Kamenar". Kuća ima 18 ležaja, otvorena je vikendom, a informacije daje Ankica Perić, tel. 022/216-301 i 022/215-914.

- Adresa PD "Orahovica": 33515 Orahovica, p.p. 42. Predsjednik Zlatko Tomšić
Zahvaljujemo planinarima koji su se s ovim ispravcima javili i molimo da se i dalje sve promjene što ažur-nije javljaju HPS-u.
(Alan Čaplar)

ADRESAR PLANINARSKOG SAVEZA HERCEG BOSNE

Planinarski Savez Herceg Bosne, Mostar 88000, S. Radića 76b, telefon u prostorijama 036/323-372, zvati četvrtkom od 19 sati. Predsjednik Dražen Pažin, Mostar, ul. A. Starčevića 66 tf. 036/312-396

Predsjednik IO Drago Marjanović (tajnik PD "Kuk" N. Travnik)

Tajnik Miljenko Bošnjak, (predsjednik HPD "Prenj 1933" Mostar)

1. **HPD "Prenj 1933" Mostar**, 88000, ul. S. Radića 76b, tf. 036/323-272

Predsjednik Miljenko Bošnjak, tf. kućni 036/320-156, posao 328-139, mob. 066-326-085, tajnik Pero Marić 317-706.

2. **PD "Jabuka" Široki Brijeg**, 88220, tajnik Vinko Naletilić, zv. Jusić, ul. R. Boškovića 3, tf. kućni 039/704-281, posao 704-358.

3. **PD "Raduša" Uskopanje-Gornji Vakuf**, 88460, predsjednik Ljubo Barnjak, fra G. Martića 8, tf. kućni 030/494-151.

4. **PD "Cincar" Livno**, 80101, predsjednik Ivo Čeko, Z. Frankopanska 25, tf/fax. kućni 034/202-894.

5. **PD "Vitez"**, Vitez, 72250, predsjednik Ivo Bagara, K. Zvonimira bb, tf. kućni 030 710-700, tajnik Anto Bošnjak, tf 030/716-778.

6. **UP "Tisovac" Busovača**, 77260, predsjednik Robert Vrhovac, K. Tomislava bb, tf posao 030/733

151, tajnik Anto Vrhovac, Tisovačka 1, tf 030/732-399.

7. PD "Kuk" Novi Travnik, 72290, tf 030/791-549, četvrtkom, predsjednik Ilija Kolar, Balici 47, tf kućni 030/790-990, tajnik Drago Marjanović, Čehova, tf kućni 030/791-517, posao 793-223.

8. PD "Bitovnja" Krešev, 71260, predsjednik Mandalina Cigelj, fra G. Martića 85, tf kućni 030/806-873, ured 806-602, tajnik Zoran Šimić 030/806-835, ured 806-862.

9. UP "Orlova stina" Tomislavgrad, predsjednik Stipo Tokić Kongora, Tomislavgrad, 80240, tf kućni 034/365-627.

10. PD "Vis" Žepče, 72230, predsjednik Mirko Matijević mob. 098/395-209, OŠ "Žepče" 111. XP Brigade HVO Žepče.

11. "Zviježda grad" Pržiči Vareš, 71335, predsjednik Zdravko Prajo, tajnik Petar Mirčić.

- * -

HPD "Bjelašnica 923" Sarajevo nije još član ovog Saveza) 71000, M. Tita 56/I, Napetkova palača, tf/fax 033/441-278, predsjednik prof. Tomislav Batinić tf kućni 033/525-124.

PLANINARSKE KUĆE I PUTEVI

OBNOVLJENE MARKACIJE NA KALNIKU

Markacijska sekcija PD "Kalnik" iz Križevaca javlja da su obnovljene ove staze na Kalničkoj gori:

- Apatovac, Stupe, Vratno, pl. dom 200 min
- Varaždinske Toplice, Piščanovec, kamenolom Ljubelj, pl. dom 180 min
- Gornja Rijeka, Mali Kalnik, hrbat Sljeme, Poučna staza, pl. dom 180 min
- kalnički Ljubelj, preko Pece, pl. dom 90 min
- vrh Pece 40 min
- Sv. Petar Orešovec, pl. dom 90 min
- Vukovec, Iljica (stare klijeti), Poučna staza, pl. dom 90 min
- vrh Vranilac, pl. dom 15 min
- Pl. dom, Sedam zubi 30 min
- Poučna staza 120 min
- želj. kolodvor Križevci, pl. dom 4 sata.

Obavijesti se mogu dobiti kod Stjepana Jembreka, Markoviceva 55, 48260 Križevci, tel. 048/715-394.

(ŽP)

IZ KOMISIJE ZA PLANINARSKE PUTEVE HPS

Ove je godine Komisija izvela dvije velike akcije: otvorenie Hrvatske planinarske obilaznice i obnovljeno Velebitskog planinarskog puta (VPP), o čemu je već bilo riječi u našem časopisu.. Za VPP je HPS tiskao dnevnik, a HPD "Stanko Kempny" vodič. Obavijesti o ova puta daje predsjednik Komisije Tomislav Pavlin, tel. 01/6140016.

Planinarske staze po Velebitu trebale bi biti bolje uređene i markirane, ali je slab odaziv planinarskih društava. Primjećeno je da neki planinari po Velebitu krstare biciklima i specijalnim motorima, drugi pak idu u minirana područja, npr. na Tulove grede i na Sv. brdo s malog Halana i hrtom od Visočice, riskirajući nesreću.

Naši dugogodišnji istaknuti markacisti Vjenceslav Jurić, Slavko Tomerlin, Milan Sunko, Miljenko Pavelić i Brana Blažević dobili su značku "Markacist" (dosad ih je dobito 192 planinara). U Tuku je 13. i 14. svibnja organiziran tečaj za 16 markacista iz Planinarskog saveza Primorsko-goranske županije, članova Kamenjaka, Obruča i Knezgrada, a pod vodstvom E. Hadžilelimovića i B. Margitića.

Opaženo je da neka društva i pojedinci markiraju staze neplanirano i bez odobrenja, čime zbnjuju planinare i izazivaju teškoće u orijentaciji na terenu.

Dosad je registrirano 28 planinarskih obilaznica. Neke je Komisija odbila registrirati jer ne ispunjavaju uvjete iz Pravilnika za markaciste ili su otvorene bez znanja Komisije. U popis registriranih obilaznica uvrštene su još i ove (u zgradbi organizatora):

29. Po oštarijskim vrhovima ("Visočica" - Gospić)
30. Koprivnički plan. put ("Bilo" - Koprivnica)
31. Paklenički plan. put ("Paklenica" - Zadar)
32. Hrv. plan. obilaznica (HPS - Kom. za plan putove)
33. Velebitski planinarski put (HPS - Kom. za plan. putove) (Tomislav Pavlin)

MARKIRANA NOVA STAZA NA KAMEŠNICI

Planinarsko društvo Jelinak iz Trilja, koje je osnovano prije nekoliko mjeseci, ugostilo je ovih dana mnoge planinare iz cijele Dalmacije.

Razlog je nova planinarska staza, duga desetak kilometara, koju su aktivni članovi triljskoga društva, uz pomoć članova planinarske sekcije OŠ Trilj, uredili i propisno markirali. Polazišna točka je selo Voštane, smješteno podno planine Kamešnice, a staza vodi do vrha Konj. U povodu svečanog otvaranja staze organiziran je izlet do vrha koji je na nadmorskoj visini od 1855 metara, a na otvorenju je bilo 160 planinara iz 11 gradova srednje i južne Dalmacije. Oni su novomarkirani stazu, koja se proteže golin padinama Kamešnice ali i bukovom šumom, propješaćili za četiri sata.

(Vicka Vrcan)

10-DNEVNA MARKACIJSKA EKSPEDICIJA NA JUŽNOM VLEBITU

U sklopu uređenja planinarskih putova HPD "Zagreb-Matica" na južnom Vlebitu, daljnje realizacije programa "Eko Velebit", te osposobljavanja dijela trase VPP-a pod nadležnošću Društva, održana je u vremenu od 21. do 30. srpnja 10-dnevna markacijska ekspedicija radi markiranja i uređenja planinarskih putova na području Bukove drage, Šikića staze i dijelu Marasove staze, uređivanja i opremanja planinarskih objekata na Sugarskoj dulibi i Javorovcu, istraživanja i kartiranja kamenica s pitkom vodom, te istraživanja i bilježenja velebitskoga povijesnog etno-nasljeda.

Organizirala ju je Komisija za planinarske puteve Društva a ostvarila Planinarsko-ekološka sekcija (PES). Sudjelovalo je ukupno 8 planinara markacista, od toga 6 članova HPD "Zagreb-Matica": Edo Hadžiselimović (10 dana terenskog rada), Tomislav Šnidarić (10), Mia Kaurlotto (10), Željko Šipek (7), Vesna Matek (7) i Zdravka Hadžiselimović (4). Na terenu radili su još i Ronald Schreiner iz PD "INA Trgovina Bjelolasica", Zagreb (3) i Dražen Golub iz PD "Pećovje", Zagreb (3). Prijevoz ljudi i opreme do velebitskog područja omogućen je osobnim automobilima Hadžiselimovića, Šnidarića, Šipeka i Schreinera. Baza za uspon bila je škola u Lukovom Šugarju, a terenske baze na lokaciji Potpeć (u šumi, ispod Milkovića peći) kraj ruševina ljetnih stanova i blizu kamenice s vodom, te u Marasovoj kući na Javorovcu (cisterna osposobljena prošle godine).

Od markacijskih radova, kompletno su markirane i uređene ove dionice (x = raskrije staze):

- **Trasa VPP-a:** Milkovića križni kamen (x) - Bukova draga (x) - Veliki Jasenovac

- **"Turistička staza":** kota 766 (x) - Milkovića križni kamen (x)

- **"Bukova staza":** kota 766 (x) - Bukova draga (x)

- **"Šugarska EKO staza":** kota 766 (x) - Milkovića križni kamen (x) - Bukova draga (x) - Veliki Jasenovac

- **"Šikića staza":** Jurlino sedlo (x) - Nikolin dolac - Rudelić Rastovci (x)

- **"Marasova staza":** Javorovac (x) - Pločice - Kućetine - Madiri.

Na svim dionicama bilo je intenzivnog krčenja i sječe gustišta, popravka rubnih kamenova staza, obilježavani su pojedini toponimi i lokalni nazivi, a uređena su i 4 nova raskrižja: Kota 766, Bukova draga, Jurlino sedlo i Rudelić Rastovci. Od 1998. do danas potpuno su uređene ove dionice:

a) Trasa VPP: Baške Oštarije - Šugarska duliba (dionice: Baške Oštarije - Sladovača - Jurkove doline - Piskovita kosica - Jurlino sedlo - Milkovića peć - Bukova draga - Veliki i Mali Jasenovac - Ripište - Plančica - Šugarska duliba);

b) Spojnica Baške Oštarije - Lukovo Šugarje: Baške Oštarije - Rudelić Draga (dionice: Baške Oštarije - Sladovača - Jurkove doline - Piskovita kosica - Ždrilo - Javorovac - Rudelić Rastovci - Balitić draga - Lipa glavica - Rudelić Draga);

c) Primorski uspon Turističkom stazom Lukovo Šugarje - Šugarska duliba (dionice: Lukovo Šugarje - Turistička staza Ante Premužića - Jukina kosa - Milković Selina - Bogin - Došen dolac - Kota 766 - Bukova draga - Veliki i Mali Jasenovac - Ripište, Plančica Šugarska duliba);

d) Spojnica 2 objekta s pitkom vodom: Javorovac - Šugarska duliba (dionice: Javorovac - Rudelić Rastovci - Mali Bukovi (Nikolin) dolac - Jurlino sedlo - Milkovića peć - Bukova draga - Veliki i Mali Jasenovac - Ripište - Plančica - Šugarska duliba).

U Marasovoj kući na Javorovcu očišćena je unutrašnjost i okoliš kuće. Članovi su očistili i osposobili cisternu za vodu kod Došenove kuće na Javorovcu, te dopremili 10 spužvi, 7 deka te sitni inventar za Marasovu kuću.

Pronadene su, ispitane i kartirane kamenice s pitkom vodom. Otkriveni su ovi uklesani natpsi: "1886." (Marasova kuća na Javorovcu), "+ 1777" (markantna stijena, 50 m od Došenove kuće na Javorovcu), "+" (kamena ploča, visoravan Glavice na Marasovoj stazi).

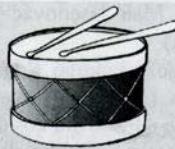

PLANINARSTVO U TISKU

NOVI ČEŠKI VODIČ PO HRVATSKIM PLANINAMA

Nakon vodiča "Jugoslavske Hory" (Prag, 1987: prikaz u Našim planinama 1988, str. 81), u kojem je prilično prostora posvećeno hrvatskim planinama, početkom ove godine objavio je Ivo Petr u Ostravi vodič "Hory Slovenska i Chorvatska", s podnaslovom: Turistika, Treking, Cykloturistika. Na 181 stranici formata 15x21 cm (spiralni uvez) opisane su 44 ture, dakako najviše u slovenskim Alpama, ali su i hrvatske planine obilno zastupljene (Učka, Gorski kotar, Velebit, Biokovo, Bijele i Samarske stijene). Vrlo je pohvalno da

su ture prikazane na dvobojnim, polushematskim grebenskim kartama i lijepim fotografijama u boji, ali treba ozbiljno prigovoriti što su podaci dobrim dijelom za starjeli, a neki i pogrešni. Iako se spominje i literatura iz 2000. godine, Hrvatsku je autor očito prikazao na temelju prastarih izdanja. Autorovo neznanje potkrijepljuje ova njegova rečenica (na češkom): Poljakova knjiga "Planine Hrvatske", biblija hrvatske turistike i planinarstva, beznadno je rasprodana i praktički ju je nemoguće nabaviti (str. 21). Očito ne zna za nova izdanja tog vodiča, kao što daje i prastari telefon HPS-a od prije desetak godina. Šteta! (ŽP)

VIJESTI

DAN ZANATLJIA HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA ZAGREB NA HUNJKI (MEDVEDNICI)

U nedjelju, 17. rujna, članovi HPD "Zanatlija" iz Zagreba, uz suradnju obrtnika odnosno njihove Udruge iz Zagreba, organizirali su se na Hunjki (853 m) nasuprot Obrtničkom domu Dan zanatlija. Nazočno je bilo i HKUD "Sloga", koje je uveličalo susret. Pored predstavnika zagrebačkih organizacija te HV-a bio je nazočan i župnik sljemenske župe.

Usput treba povhaliti Gradsku upravu i ZET da su konačno uveli autobusnu liniju dok je žičara u remontu. O tome sam pisao nekoliko puta, pa je konačno prijedlog prihvaćen na dobrobit ljubitelja Medvednice. Planinarsko sklonište Hunjka bilo je pretjesno, pa je zahvaljujući ugodnom vremenu bilo ugodno vani na svježem zraku. U skloništu je ponuđeno osvježavajuće piće, tombola (svaka dobiva) te planinarski grah s kobasicom.

Pozdravne govore održali su gospodin Šporer u ime Udruge obrtnika grada Zagreba, te predsjednik društva gospodin Majnarić. Izraze zahvalnosti uputili su predstavnici zagrebačkih asocijacija. Treba istaknuti, da je HPD "Zanatlija" organiziralo vlastiti prijevoz

autobusom, kako bi na Dan zanatlija mogle doći i starije osobe (planinari i prijatelji). Pas čuvara Doma obrtnika bio je stalno okružen od pasa gostiju, ali se ponašao kao "gazda" dobre volje, zadovoljan što su ga posjetili. Bio je tužan, kada su gosti napuštali Hunjku. Povratak je bio pješice prema Tunelu ili Lipi, dok je autobus vozio do Mažuranićevog trga, odakle je bio i polazak prema Medvednici.

Svi sudionici bili su vrlo zadovoljni dobrom organizacijom. K tome je postavljen i slavoluk (dva željezna stupa plave boje, boje našega grada), koji će tu ostati, a oprema će biti upotrijebljena prigodom budućih slavlja. Hvala organizatorima sa željom za uspješan budući rad.

(Stjepan Lončar)

DALMATINCI NA DANU PLANINARA HERCEG-GOSNE 2000.

Na Danu planinara Herceg-Bosne, održanom 26. i 27. kolovoza o.g. u Zaselju kod Viteza (vidi str. 269 u prošlom broju), sudjelovalo je 40 dalmatinskih planinara. To su bili članovi "Mosora" iz Splita, "Kamenara" i "Sv. Mihovila" iz Šibenika, "Malačke-Donja Kaštela" iz Kaštel Starog, "Ante Bedalov" iz Kaštel Kambelovca, "Kamešnice" iz Otoka i "Svilaje" iz Sinja. Nešto prije stigli su i Dubrovčani.

Dalmatinski planinari na dan planinara Herceg Bosne

Tijekom dvodnevног boravka i ugodnog druženja s već starim prijateljima iz srednjobosanskih planinarskih društava, obavili su uspone na Krstac (1558 m), Gradinu (969 m) i Zabrdе (1030 m), i sudjelovali u športskim natjecanjima. Vrijedno je spomenuti da su Dalmatinci došli zajedničkim autobusom, što govori o uspješnoj međudruštvenoj suradnji te da su redoviti na svim manifestacijama hrvatskih planinara u Srednjoj Bosni. Šteta što nije bilo i predstavnika HPS-a. Svaka čast i hvala domaćinu manifestacije, Planinarskom duštvu "Vitez" iz Viteza, na brižljivoj organizaciji i srdačnosti s kojom su nas dočekali. (Ante Juras)

VILA ANŽIĆ NA PONOS GRADA KARLOVCA

Godinu dana trebalo je marljivim i upornim članovima Centra za ekspedicionizam, istraživanje i kulturu "Brača Seljan" da vlastitim znanjem i radom, te uz

pomoć nekoliko sponzora, urede zapušten okoliš (nazivali su ga "džungla") i da potpuno urede od grada dodijeljenu im zgradu. Na dan 22. rujna (na europski dan "U gradu bez mog automobila" - koji su, uz Karlovac i Zagreb, toga dana obilježila i 850 europskih grada!) prema kući Anžić krenula je od karlovačkog Magistrata kolona biciklista, a od grada Dubovca pješaci. Na čelu s gradonačelnikom Brankom Vukelićem pristigla je kolona od 150 biciklista i ostalih prijatelja Centra i Karlovca po toploj sunčanom danu pred svježe obojanu i uređenu Vilu Anžić sagradenu na uzvišenju rubnog dijela Karlovca. Na katu zgrade postavljena je prigodna dokumentarna izložba koja je slikom prikazala njenu obnovu od prvih do posljednjih dana. Priredbi je uz muzički program prisustvovao i peruanski konzul iz Zagreba g. Devide Glavić sa suprugom, dok je voditelj proslave tjanik CEIK-a Mladen

Vila "Anžić" Foto: Dr. S. Božićević

Postružnik pročitao prispjeli telegram obitelji Seljan iz Južne Amerike, koji su Centru čestitali nov uspjeh, uz nadu da će se konačno na jednom mjestu naći davnoprikljužena etnografska grada njihovih predaka, rođenih Karlovčana. Predsjednik Centra Mladen Kuka pozdravio je sve pridošle, zahvalio sponzorima, Mlijecnoj industriji Karlovac i Karlovačkoj pivovari, koji su utazili žđ umornim biciklistima i pjesacima, te Lovačkom društvu "Dubovac" koje s CVEIK-om brine o Vili Anžići. Svečano presjeceanje vrpe ulaza u zgradu pripalo je gradonačelniku, koji je i otključao vrata gornjih izložbenih prostorija, dok je Mladen Kuka naglasio, da se uredena vila sada ponovo vraća gradu Karlovcu kao dio njegova prostora namijenjenog za aktivan kulturni život.

Čitav događaj, uz divan pogled od vile na tvrđavu Dubovac, okolne šume i na dio Karlovca, dokaz je uspješnog ostvarenja projekta "Karlovac - Zdravi grad" u kom i planinari Karlovca kroz poznate "pučke šetnje" i zajedničko druženje pretvaraju u stvarnost plemenitu zamisao i daju joj pravo značenje. (Dr.-S. Božičević)

NOVA MOGUĆNOST NA OŠTARIJAMA: DOM MLADEŽI CRVENOG KRIŽA

Planinarstvo na Velebitu doživjelo je za vrijeme Domovinskog rata težak udarac gubitkom skloništa Hrvatskog planinarskog saveza na Baškim Oštarijama. U njemu su boravili pripadnici hrvatske vojske, zbog čije je nepažnje sklonište izgorjelo zajedno s inventarom. U susjedstvu, uz asfaltnu cestu Gospic - Karlobag, već dvadesetak godina zjapi prazna velika napuštena školska zgrada koju su planinari odavno prijelekivali, ali je nisu uspjeli dobiti na korištenje. Neko su je vrijeme koristili šumari, pa zagrebačko poduzeće "Industrogradnja", a sada s njom raspolaže gospički Crveni križ. Sredinom srpnja CK je školu preuređio u Dom mlađeži CK i primio prve goste. Bili su to mlađi iz Gospica i njemačkog Osterrodea, koji su se tu družili dva tjedna. Planinari žale što taj objekt nije njima dodijeljen, no dobro je i to što je ipak zaustavljeno njegovo propadanje. Za planinarska društva važan je podatak da je CK spreman ugostiti i planinare, uz uvjet da se unaprijed najave i da ih je najmanje desetka u skupini. Obavijesti se mogu dobiti na telefon tajnika CK u Gospicu broj 053/572-851. (ŽP)

ORGANIZIRANO PLANINARENJE NA OTOKU MLJETU

Turistički servis "Mljet" na otoku Mljetu organizira za planinarska društva sedmodnevne planinarske aranžmane do 31. ožujka 2001. godine po cijeni od 450 DEM po osobi, uključivši polupansion i put od Zagreba na Mljet i natrag. Program nije težak i vrlo je bogat, a detalji se mogu dogovoriti po želji (adresa je Soline br.

4, 20226 Govedari, tel./fax 020-744-025, mob. 091-344-4826). (ŽP)

ČETIRI NOVA PLANINARSKA DRUŠTVA

Dana 20. siječnja osnovano je u Čavoglavi, selu pod Svilajom na pola puta od Sinja do Driňa, PD "Sveti Ilija". U Perušiću, u Lici, nakon pola stoljeća ponovno je osnovano planinarsko društvo. Za razliku od PD Štirovača (osn. 14. 9. 1951), novo društvo nosi naziv Samograd. Osnovano je 5. travnja. Djelatnici "Hrvatskih šuma" u Zagrebu osnovali su 13. svibnja PD Šumar. U Blatu na otoku Korčuli ponovno je nakon 64 godine osnovano društvo, pod istim imenom "Spivnik" (po brdu Spivniku, 270 m, jz. od mjesta). Prvi put je osnovano 12. 1. 1936, a ove godine 30. kolovoza. Zanimljivo je da je prezime većine osnivača Šeparović. (Ž. Poljak)

UZ NASLOVNICU PROŠLOG BROJA

Slika sljemenskog putokaza na naslovnoj stranici prošloga broja privukla je pažnju svojim oblikovanjem, pa eto nekoliko riječi o tome tko ga je osmislio i postavio. Sličnih putokaza ima i drugdje po Medvednici, pa tako kod pilane Bliznec i doma Runolist, uz poučne staze i, posebno, uz stazu od gostionice Lagvić do Kraljičina zdenca. Njihov je autor inženjer Šumarstva Karlo Posavec, a postavila ih je Šumarstvo Zagreb. Posebno treba pohvaliti upornost Šumarije što unatoč čes-tom oštećivanju putokaza i dalje vodi brigu o njima i popravlja ih u vrlo kratkom roku. (Ž. Poljak)

TISUĆE LJUDI NA VRHU BIOKOVU

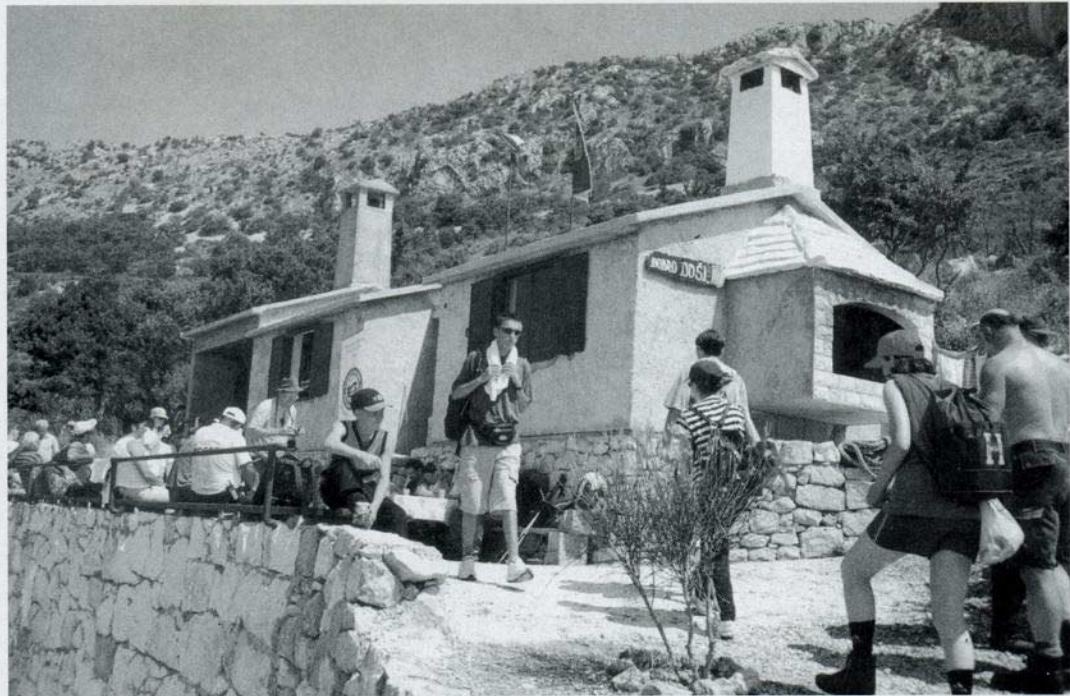
Od 1990. godine svakog ljeta, zadnje subote u srpnju, župni uredi Krstace i Župa organiziraju hodočašće do kapelice sv. Jure na istoimenom najvišem vrhu Biokova. Ove je godine 27. srpnja bilo na vrhu Biokova nekoliko tisuća hodočasnika. Došli su slušati misu koju je služio don Ivan Turić. Nezaboravan doživljaj!

PLANINARSKI KALENDAR ZA 2001.

Hrvatski planinarski savez izdaje zidni planinarski kalendar za 2001. godinu formata 44x30 cm pod naslovom "Hrvatske planine i planinarske kuće" s 12 listova i jednim predlistom, ukrašenih atraktivnim biranim fotografijama u boji. Cijena je 25 kn a može se naručiti kod izdavača (tel. i adresu na 2. stranici korica).

IDUĆI BROJ "HRVATSKOG PLANINARA"

Idući broj izlazi tek drugom polovinom prosinca, kao dvobroj, u povećanom obujmu, na 48 stranica.

Planinarski dom pod Koludrom na Kozjaku

Foto: Josip Pejša

PANTONE® COLORS

CHROMOS dd **CHROMOS**
Tvornica grafičkih boja Samobor - Hrvatska Printing Ink Factory Samobor - Croatia

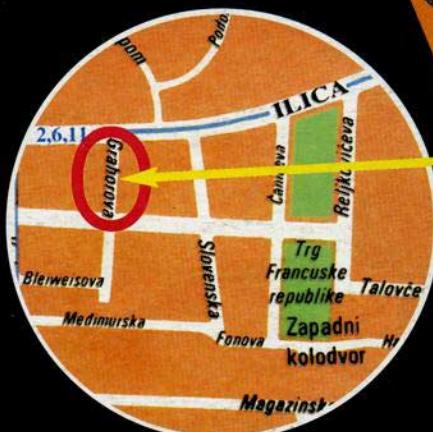
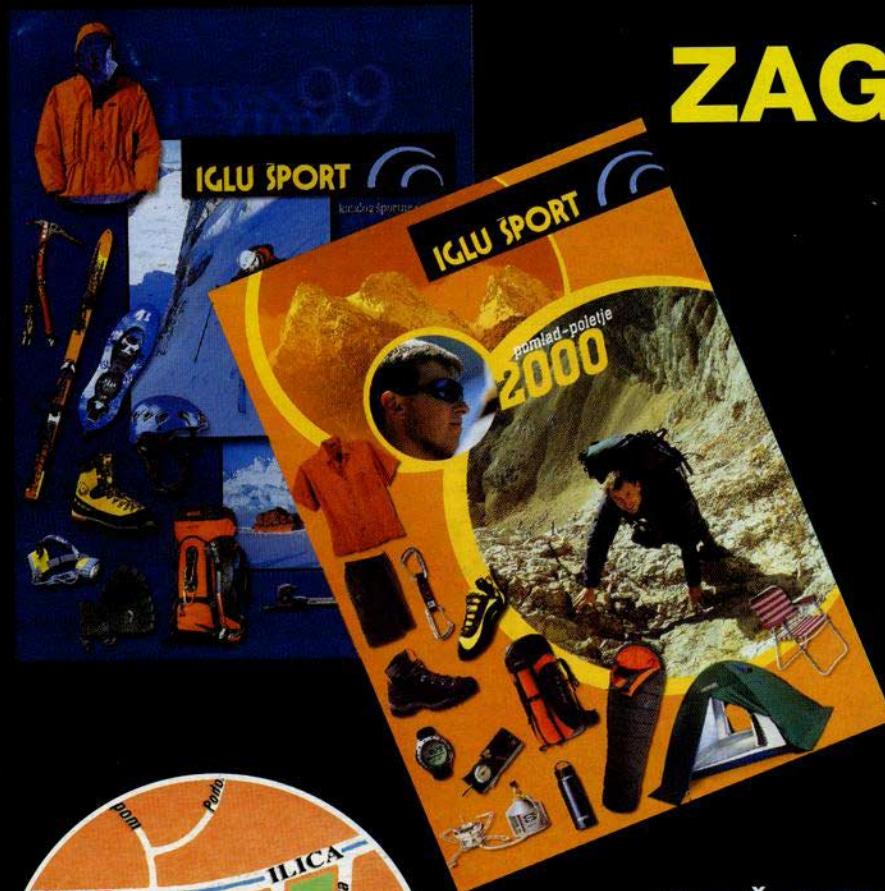
IGLU ŠPORT

CROATIA

oprema za planinarenje,
alpinizam, speleologiju,
kampiranje...

ZAGREB

IGLU ŠPORT d.o.o.
Grahovska 4
tel: 01/ 37 00 434
fax: 01/ 37 77 082
e-mail: boris.cujic@iglusport.hr
<http://www.iglusport.hr>

